

KONYA ETNOGRAFYA MÜZESİNDE YER ALAN BAZI CİCİM HEYBE DOKUMALAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

 Havva Nur ÇUHADAR^a

 Sebahattin SAMUR^b

Öz

İnsanlık tarihinin en eski sanatlarından biri olan dokumacılık; insanların örtünme, süslenme, mevsimine göre giyinme ve soğuktan korunma gibi ihtiyaçları sonucu doğmuştur. Zamanla yapılan mekân ve moda düzenlemeleri ile incelik ve zevk sanatına dönüşmüştür. Yaygılar; dokuyanın duygularını, kültürel değerlerini ve yöre özelliğini yansıtan bir resim gibidir. Orta Asya'dan günümüze kadar Türklerin eşsiz güzellikte eserler sunduğu önemli bir alan olan dokuma sanatı, kültür mirası içerisinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Evlerimizi ve müzelerimizi Selçuklu, Osmanlı dönemlerinde üretilen eserler süslemektedir. Yaşadığımız her coğrafyada en otantik örnekleriyle bizi ifade eden bu el sanatımız Türk Kültür Birliği bakımından çarpıcı örnekler sunmaktadır. Görsel anlatımındaki zenginlik gücü ile Anadolu hayatını ifade etme özelliğine sahiptir. Araştırma konusunu 'Konya Etnografya Müzesinde Yer Alan Bazı Cicim Heybe Dokumalar Üzerine Bir Değerlendirme' başlığı tanımlamaktadır. Araştırma metni; kaynak taramalarından elde edilen bilgilerden, müze araştırması ile edinilen görsel kayıtların analizlerinden elde edilen değerlendirme ve sonuçlardan oluşmaktadır. İncelenen cicim heybe örnekleri 7 adet olup, 19 ve 20. Yüzyıllara tarihlenmektedir. Bu örnekler, fotoğraf ve çizimlerle desteklenerek konu daha da anlaşılır hale getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dokuma, Motif, Renk, El sanatı.

AN EVALUATION ON SOME CICIM SADDLE WEAVINGS IN KONYA ETHNOGRAPHY MUSEUM

Abstract

Weaving, one of the oldest arts in human history; It arose as a result of people's needs such as covering themselves, adorning themselves, dressing according to the season and protecting themselves from the cold. It has turned into an art of elegance and taste with the space and fashion arrangements made over time. Beams: It is like a picture that reflects the feelings, cultural values and local characteristics of the weaver. The art of weaving, which is an important field where Turks have produced uniquely beautiful works from Central Asia to the present day, has a privileged place in the cultural heritage. Works produced during the Seljuk and Ottoman periods decorate our homes and museums. This handicraft, which expresses us with its most authentic examples in every geography we live in, offers striking examples for the Turkish Cultural Union. It

* Bu çalışma, birinci yazar danışmanlığında ikinci yazar tarafından hazırlanan doktora tezinden üretilmiştir.

^a Doktora Öğr., Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları, havvanurcuhadar89@hotmail.com

^b Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları, samur@erciyes.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 06.09.2023, Makale Kabul Tarihi: 01.12.2023

has the feature of expressing Anatolian life with the rich power of its visual expression. The subject of the research is defined by the title "An Evaluation on Some Cute Saddlebag Weavings in the Konya Ethnography Museum". Research text: It consists of information obtained from source scanning, analysis of visual records obtained through museum research, and the evaluations and results obtained. The cicim saddlebag samples examined are 7 in number and date back to the 19th and 20th centuries. These examples are supported by photographs and drawings to make the subject more understandable.

Keywords: Weaving, Motif, Color, Handicraft.

Giriş

Dokuma, iki veya daha çok iplik grubunun çeşitli şekillerde birbiri arasından, altından ve üstünden geçirilerek meydana getirilen ürüne denir (Yıldırım, 2012, s. 298). Düğümlü halı dışında kalan düz satırlı, havsız bütün el dokuma yaygılarına 'düz dokuma yaygı' denilmektedir. Dokumanın en basit hali 'bez ayağı' dokuma adı verilen, yatay iplerin dikey ipler arasından, üstten ve alttan geçirilmesi ile meydana getirilen dokumadır. Bu tür örneklerde desen, bazen çözümler ile bazen de atkılar ile meydana getirilebilmekte bunlara da atkı ve çözgü yüzlü dokuma adı verilmektedir.

Düz dokuma yaygılar; cicim, sumak, kilim ve zili olarak gruplandırılmaktadır. Dünya medeniyetine Türklerin bir hediyesi olan halı, Türk sanatının en orijinal yaratmalarından biridir. M.Ö. 3. yüzyılda Asya Hunlarından kalmış olması muhtemel ve daha sonraki halı sanatı ile hiçbir bağlantısı olmayan Pazırık Halısı bir tarafa bırakılırsa Sir Aruel Stein'in 1906-1908'de Doğu Türkistan'ın eski şehirlerinde bulunduğu parçalar en eski düğümlü halılardır (Aslanapa, 1982, s.342). Halı sanatı, her devirde diğer sanatlarla bağlantılı, paralel bir gelişme göstermiştir (Aslanapa, 1987, s.7).

Kilim, iki iplik sistemine dayanarak yapılan, tersi ve düzü bulunmayan yer sergisi (yaygı), duvar örtüsü, perde, yük örtüsü, yastık vb. işler için kullanılan havsız (tüysüz) bir dokumadır (Günay, 2023, s.37). Zili dokuma çözgü çiftlerine uyulmayarak üç üstten, bir alttan motiflerin içini ve dışını değişik renklerle tamamen doldurarak yapılan düz dokuma tekniğidir (Yıldırım & Baylan, 2010). Sumak dokuma, çözgü ve atkı iplikleri dışında üçüncü bir iplik olan desen ipliği ile yapılmaktadırlar. Dokuma sırasında desen ipliği her çözgüye dolunarak sağdan sola, soldan sağa sarılarak yapılır (Bayraktaroğlu, 2014, s.104).

Dikey doğrultuda dokuma boyunca uzanan ipliklere 'çözgü', 'arış', veya 'direzî', çözgü iplikleri arasından geçirilip, enine uzananlara da 'atkı', veya 'argaç' denilmektedir (Göksel, 2019, s. 2). Medeniyete kaynak arayan tarihçilere göre; başlangıcı ister Mısır ister Mezopotamya isterse Orta Asya olsun dokumacılık, insanlık tarihi kadar eski olduğu muhakkaktır (Yağan, 1978, s. 9). Bugün Anadolu'da devam eden bu sanat, değişik medeniyetlerle kaynaşarak gelişmesini sürdüren bir el sanatıdır (Kahya, 2006, s. 236).

Dokuma üslubu, renkleri ve boya renkleri, simgeleri, tekniği ve yapıların anlamları ile dönemin estetik değerlerini sergilerler (Aytaç, 2014, s. 228). Duyguları yansıtan motiflerin her biri, kendi içinde özgün bir hayat hikâyesini içermektedir (Akpınarlı & Arslan, 2018). İlk insanların anlatım aracı olarak resmi kullanması, süreç içinde şekillenerek simgesel ifade bulmasını sağlamıştır (Akpınarlı & Onuk, 2011).

Semboller aracılığıyla inanç değerleri, anlayış, zevk ve geleneklerin süsleme unsuru olarak kullanılmasıyla motifler ve bunların bir araya gelmesiyle desenler oluşmaktadır (Sevim & Canay, 2015). Yanışlar aslında kendi fikirlerimizi, maksimum ifade etme çabasıdır (Akpınarlı & Üner, 2017). Anadolu insanı, içinden geldiği gibi, yaşadığı yörenin görenekleri doğrultusunda aşk, özlem gibi duygularını motiflere yansıtarak sembol dilini kullanmıştır.

Dokumalarda önemli bir yere sahip olan bezemeler, süslemenin birim biçimi olmakla birlikte, tekrara elverişli olmalarından dolayı kompozisyonu oluşturan öğelerdir (Ertürk, 2012, s. 435). Renklerin ve motiflerin büyüsel ve dinsel inançları içermesi nedeniyle, kullanan bireyin medeni durumunu belirlediğine, kişiyi koruduğuna, belirtmek istenen fikirlere araç olduğuna inanılmıştır.

Bu çalışmamızda, Konya Etnografya Müzesinde yer alan bazı cicim heybe dokuma örneklerinden 7 tanesine yer verilmiş olup, (doktora tez çalışmam da toplam 7 adet cicim heybe örneği yer almaktadır, bu çalışmada da hepsine yer verilmiştir). İncelenen cicim heybe dokuma örnekleri belirli kategorize yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Öncelikle cicim heybe dokumaların fotoğrafları koyulmuş bunların altına ölçü, yüzyıl ve müzeye hangi yollarla getirildiği bilgileri eklenmiştir. Daha sonra örneklerde kullanılan malzeme, teknik, motif ve renk bilgilerine geçilmiştir. Kullanılan motifler kendi aralarında, diğer yörelerin ve geçmişteki uygarlıkların dokuma örnekleriyle karşılaştırılmış ve motiflerin ifade ettikleri anlamlar açıklanmıştır. Bu bilgilerin ardından cicim heybe dokuma örneklerinin çizimlerine yer verilip aşağısına kullanılan motifler yazılmıştır.

A. DOKUMANIN KISA TARİHÇESİ VE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Halı ve düz dokumalar (kilim, cicim, zili ve sumak) köklü bir geçmişe sahiptir (Koyuncu-Okca, 2014, s. 938). Orta Asya bozkırlarından başlayıp, Anadolu'ya kadar çok geniş bir coğrafyaya yayılan dokumalar bugüne kadar gelmiştir. İnsanlık tarihinin başlangıcı ile bağlantılı olarak ilerleme göstermiş olan dokumacılık sanatı, bünyesinde hem olumsuz hava şartlarından korunmayı hem de estetik düşünceyi barındırmaktadır.

Antik çağdan beri ünlü olan Anadolu dokumaları, nesiller boyunca devam etmiş, insanların bilgi, beceri ve uygulamalarını kültürden kültüre aktarmıştır (Uğurlu, 2018, s. 2). Araştırmalar, dokuma sanatının Cilalı taş devrinden beri bilindiğini göstermektedir (Aydın & Çatalkaya, 2014). Beşinci Pazırık kurganında, buzullar içerisinde bulunup çıkarılan en eski halı ise Asya Hunlarından gelmektedir. Özellikle Selçuklu döneminde 'Kayseri, Sivas, Konya, Aksaray' gibi bazı yerleşim alanları önemli el sanatı merkezleri haline gelmiştir (Faydalı, 2022, s. 23). Osmanlı döneminde 14. Yüzyıldaki Sivas, Alaşehir ve Denizli gibi dokumacılık yerlerine Urfa, Malatya, İstanbul gibi yeni şehirler eklenmiştir (Aytaç, 2018, s. 27). Kilim, cicim, zili, sumak, palaz gibi dokumalar ancak 1980'lerden sonra teknik açısından daha detaylı ele alınabilmiş ve konuya daha analitik bir bakış açısı getirilmiştir (Öztürk, 2011, s. 961).

Bekir Deniz'in, Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları (2000) çalışmasında; Anadolu'nun çeşitli müze ve yerleşim yerlerinde bulunan dokumalar tanıtılmış, teknik özellikleri belirtilmiş, bu konuda hizmet etmiş kişiler ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Belkıs Acar'ın Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları kaynağı da (1982) düz dokumaların tarihçesi ile ilgili bilgi bulundurması açısından oldukça kıymetlidir. Bu kaynakta; sembolizm, motifler, tezgâhın hazırlanışı gibi konular üzerinde detaylı olarak durulmuş, el sanatında kullanılan terimler bir sözlük şeklinde sunulmuştur.

İsmail Öztürk'ün Doğal Bitkisel Boyalarla Yün Boyama, (1999) isimli yayınında ise; boyarmadde konularına yer verilmiş, bunların tarihçesi, Türkiye ve Dünya'daki durumundan bahsedilmiş daha sonra alt başlıklara ayrılıp incelenmiştir. Mordanlamanın tanımı, genel bilgisi ve işlem aşamalarından bilgiler verilmiştir.

Aysen Soysaldı'nın Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri, (2009) kitabında ise; yaygılar ile ilgili genel açıklamalar ve tanımlamalar verildikten sonra yünün hazırlanması (asılarak kurutulması, durulanması, suyun süzdürülmesi, yün tarağındaki liflerin taranması gibi) ve iplik yapımında kullanılan araçlardan bahsedilmiştir. Dokuma tezgâhları ve çözgü hazırlama işlemleri anlatılmış, işlem aşamaları fotoğraflarla desteklenmiştir.

Şerife Atlıhan'ın Batı Anadolu'da Yaşayan Yörüklerde Heybe ve Torba Dokumalar, (1999) isimli makalesinde de heybenin kirkitli bir dokuma olduğundan bahsedilmiş, binek hayvanları vasıtasıyla eşya taşımakta kullanıldığı anlatılmıştır. Heybedeki eşyaların ıslanmaması ve düşmemesi için heybe ağzını kapatmak ve dokuyu korumak için heybeye, deriden ilave kapaklar dikildiği ifade edilmiştir.

B. YÖNTEM

Makale konumuzu oluşturan Konya Etnografya Müzesinde Yer Alan Bazı Cicim Heybe Dokumalar Üzerine başlıklı çalışmamız, 7 adet örnekten oluşmaktadır. Konu ile ilgili verilerin elde edilmesinde ilk olarak Konya Etnografya Müzesine gidilmiştir. Cicim heybe dokuma örneklerinin katalog bilgileri incelenmiş bunların hangi yollarla müzeye getirildiği, hangi yüzyıla ait olduğu, ölçüleri gibi bilgiler elde edilmiş ve incelenen örneklerin fotoğraflarına ulaşılmıştır. Bu araştırma sırasında müze çalışanlarından birebir herhangi bir bilgi edinilmemiştir.

Daha sonra cicim heybe dokumalar ile ilgili doküman analiz çalışmasına geçilmiştir. Bu analiz ile araştırılan hedef konunun yazılı kaynaklarının incelenmesi yapılmıştır. Bu bağlamda Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden konu ile ilgili olarak hazırlanmış lisansüstü tezler taranmış ve incelenmiştir. Gerekli anahtar kelimeler (dokuma, cicim, cicim heybe) kullanılarak taramalar gerçekleştirilmiş, filtre kullanılarak kapsam dışında yer alan tezler, veri kaynağı dışında bırakılmıştır.

Lisansüstü tezler tarama sonucunda içerik olarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda içerik açısından amacına uygun olan lisansüstü tezler, araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Konu ile ilgili içerik analizinin yapılmasının temel amacı; elde edilen verilerin açıklanabilmesi için gerekli kavramlara ulaşılıp, diğer yörelerin dokuma örnekleri ile olan benzer ve farklılıklarını ortaya çıkarabilmektir. Tez taramalarından sonra kitap, makale, dergi, seminer ve sempozyum ve kongre bildirileri incelenmiş, gerekli notlar alınmış ve araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

C. BULGULAR

1. Cicim ve Çeşitleri

Düz kirkiteli dokumalar, kilim, cicim, zili, sumak şeklinde sıralanmıştır (Deniz, 1994, s. 69). Cicim, bez ayağı ve kilim dokumalardaki çözgü ve atkı sisteminde ayrıca, renkli desen ipliklerinin kullanıldığı bir dokumadır (Ergen, 2010, s. 25). Türklerin eskiden beri bildikleri bir dokumadır (Akbiç, 1997, s. 14).

Cicim kelimesinin cici, sevimli şey kelimesinden aidiyet eki alarak türediği düşünülmektedir (Şahin, 2002, s. 21). Çeşitli amaçlarla dokunmuş ve kullanılmışlardır. (Çuval, heybe, yüklük, yer sergisi, yolluk ve seccade gibi) (Deniz, 2000, s. 79). Teknik olarak kilimlerden farklı bir özelliğe sahiptir. Kilimlerde arka ve ön yüzler neredeyse aynı görünümüne sahipken, cicim dokumalarda dokumanın ters tarafı kesinti ve iplik atlamaları sebebi ile karışık ama hoş bir görüntüye sahiptir (Yıldırım, 2011, s. 458).

Belkıs Acar, oluşumu bakımından cicimleri dört bölümde ele alır (Acar, 1982, s. 56).

Seyrek Motifli Cicim: Zemini oluşturan çözgüler ve atkı genellikle aynı renkte ve kalınlıkta olup, desenleri meydana getiren iplikler, bunlara göre daha kalın olur. Bu durumda desenlere kabartmalı bir görünüm verir.

Atkı Yüzlü Seyrek Motifli Cicim: Bu teknikte atkılar, çözgüleri gizleyecek biçimde bol bırakılır ve bastırılır, 'atkı yüzlü' zeminin arasına motif konularak dokuma oluşturulur.

Sık Motifli Cicim: Hurç, heybe, çuval gibi kalın yer yaygıları bu şekilde dokunur. Bu teknikte, üç tek çözgü sarılır ve bez ayağı zeminin arasına dokunur.

Atkı Yüzlü Sık Motifli Cicim: Bu teknik, üç atkının sarılması ile elde edilen bir cicim çeşididir. Kalın bir yaygı elde etmek isteniyorsa, motifler daha sık sarılarak dokunmalıdır.

Çözgü Yüzlü Cicim: Neriman Görgünay Kırzioğlu, Altaylardan Tuna Boyuna Türk Dünyasında Ortak Yanışlar adlı çalışmasında bahsetmektedir (Balcı, 2022, s. 595). Atkı ipliyle nakışlanan cicimlerde, atkı ve çözgü iplerinin birbirini gizlemeden eşit aralıklarla kesiştiği dokuma arasına renkli desen iplikleriyle kabarık motifler yerleştirilmektedir (Hidayetoğlu, 2007, s. 69).

Yiyecek, ürün veya eşya saklamak için kullanılır (Baycan, 2020, s. 9). Genel olarak yiyeceklerin taşınmasında, bir yere giderken ufak tefek eşyaları yanında götürmeye yardımcı olmaktadır. Sadece taşıma amacı olmayan cicim heybe dokumalar, bazı yerlerde özel günler için oldukça kıymetli bir yer edinmiştir. Dügün ve çeyiz sandıkları bunlar arasında önemli bir yere sahiptir. Bazı Yörükler tarafından önemli günlerde, gelen misafirlere bir şeyler ikram edilmesi amacı ile de kullanılmıştır (Baycan, 2020, s. 11).

Kullanım amaçlarına göre farklı isim almaktadır. (Yük heybesi, su heybesi, tohum heybesi gibi) (Eroğlu, 2013, s. 95). Ekseriyetle binek hayvanlarında, eşya taşımakta kullanılır (Atlıhan, 1999, s. 37). Orta kısımlarında bazı boşluklar yer almakta, bu boşluk her heybede bulunmamaktadır.

Genellikle sumak, kilim ve zili teknikleri ile dokunmuş cicim heybe örneklerinin yanı sıra, halı dokuma tekniği ile de dokunmuş cicim heybe örnekler de mevcuttur. Cicim heybelerde kullanılan

dokuma malzemeleri de yöreye göre farklılık göstermektedir. Köylerde yerleşik hayatta kullanılan heybe örnekleri ile Yörüklerin kullanmış olduğu malzeme kullanımında farklılık gözlenmektedir. Bunun nedenleri, yaşanan coğrafya ya da meslek koşullarına göre değişim arz etmektedir.

Göçebe yaşamında hayvancılığa bağlı olarak keçi beslenmiş bu durumda malzeme kullanımını etkilemiştir (Kıl ve yün kullanılmıştır). Yerleşik hayattaki köylerde ise, genellikle bölgesel koşullardan dolayı malzemede pamuk ipliğine rastlanılmaktadır.

D. İNCELENEN CİCİM HEYBE DOKUMALARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Çalışma konumuz olan Konya Etnografya Müzesindeki bazı cicim heybe örnekleri devir olarak 19 ve 20. yüzyıla tarihlenir. Yöre olarak Konya, Ereğli ve Hadim yörelerine ait olup, malzeme olarak yün, pamuk ve kıl kullanılmıştır. Müzeye gelme şekilleri ise; farklı kişiler tarafından, çeşitli Camilerden getirilme, satın alma ve hediye yolu ile gerçekleşmiştir. Teknik olarak kilim ve zili tekniği ile dokunmuşlardır.

Çalışılan cicim heybe örneklerinde daha çok geometrik motifler kullanılmıştır (Üçgen, eşkenar dörtgen gibi). Bunlar dışında çengel, ok, zikzak, stilize edilmiş 'V', stilize edilmiş 'M', 'x', tarak, çarpı, yıldızvari, stilize mükerrer, pıtrak, eli belinde (eli böğründe) gibi motiflere yer verilmiştir. Renk olarak; kırmızı, turuncu, beyaz, yeşil, mavi, siyah, açık ve koyu pembe, eflatun, kahverengi, su yeşili, mor, lila, koyu kahverengi, gri ve açık yeşil bulunmaktadır (Ağustos 2021 Konya Etnografya Müzesi inceleme notlarından).

Fotoğraf 1. Cicim Heybe, 0,52× 1,33 m, 20. yy. (Konya İli, Kasım Büyükerkek).

Katalog No	: 1
Fotoğraf No	: 1
Çizim No	: 1-6
Adı	: Cicim Heybe
Cinsi	: Yün ve Kıl
Devir ve Yeri	: 20. yy. Konya

Ölçüleri : 0,52 × 1, 33 m

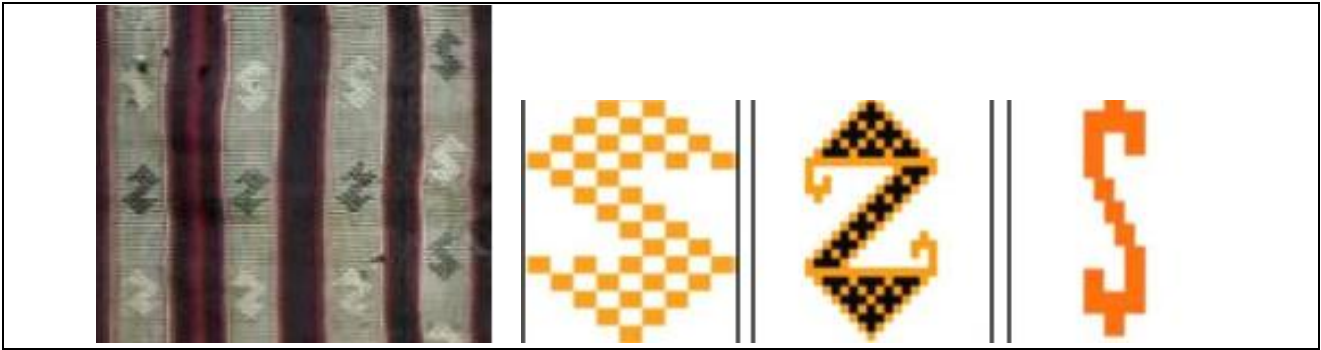
Alındığı Tarih ve Yer : 29. 07. 1977-Konya

Geliş Şekli : Satın alındı.

Nereden veya Kimden : Kasım BÜYÜKERKEK, Konya

Kıymeti : 575 TL

Eserin Tanımı : Cicim heybe kullanılan canlı renkleriyle oldukça dikkat çekmektedir. Yün ve kıl malzemeden dokunmuştur. İçel yöresi dokumalarda da kendi koyunlarından, keçilerinden elde ettikleri yapağuları eğirerek yaptıkları kıl ve yün malzeme kullanılmıştır (Deniz, 2000, s. 92). Yörük yaygılarının çözgülerinde de kıl malzeme karşımıza çıkar. Bunun en önemli nedeni kılın, çadırlar içerisinde kullanıldığından akrep gibi zararlı hayvanlardan kendilerini korumak istemeleridir. İç içe üç dörtgen bordür ortasında kırmızı zeminli göbek çengel motiflidir. (Çiz. 2) Çengel motifi Malatya yastık halılarında da yer almaktadır. Çengel motifi, bordürlerde ve göbek motiflerinin sınırlandırılmasında yaygın bir şekilde bulunmaktadır. Kars Müzesi'ndeki heybe örneklerinde kullanılan çengeller, Anadolu'daki ala çuval ve heybelerde de göze çarpmaktadır (Soysaldı & Katayoun, 2008).

Resim 1. Çengel motifi Kars Müzesi

Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesindeki cicim heybe örneklerinin çoğunda cicimin zemini, zıtlıkları simgeleyen çengel motiflerinden oluşmaktadır. Göz ve ağız kenarlarında onar adet yırtmaç vardır. Kenarları ponçaklıdır. Orta bölmesi yırtmaçlıdır. Mut civarı heybesi özelliğini taşımaktadır.

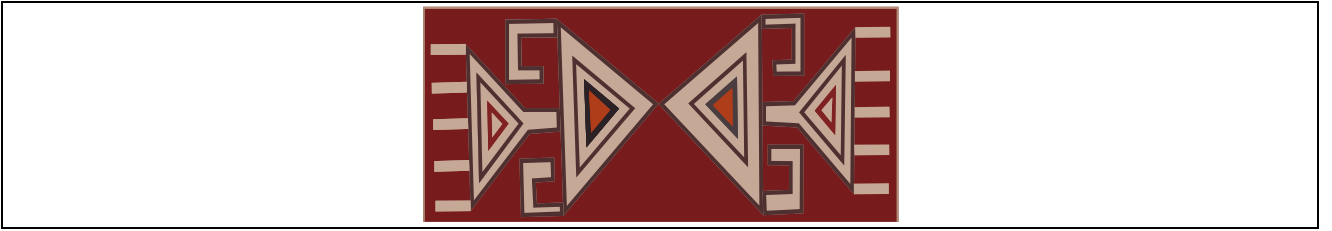
Orta zemin çerçeve içine alınan bir düzene sahiptir. (Foto. 1) Orta zeminin iki yan tarafında küçük üçgen motifleri kullanılmıştır. (Çiz. 5) Döşemealtı halılarının etrafını çevreleyen daire içerisinde de üçgen motifine yer verilmiştir. Üçgen motifinin bazı uygarlıklar tarafından pek çok anlam ifade ettiği görülmektedir. Örneğin; Kalde geleneğinde ışığı, Uygur geleneğinde kutsal dağı, Maya geleneğinde ise tohum ve ışık anlamındadır (Yıldırım, 2021, s. 42). Alt ve üst kısımlarında ise ok motifini andıran bir kompozisyon şeması bulunmaktadır. Birinci bordür kuşağının dört bir tarafını ters ve düz stilize edilmiş 'M' motifi kaplamaktadır. (Çiz. 6) İkinci bordür kuşağının dört bir tarafında da küçük küçük yerleştirilmiş eşkenar dörtgenler yerleştirilmiştir. (Çiz. 3) Bu eşkenar dörtgen motifi; bütünlük özlemi, sağlık ve huzur gibi kavramları belirtmede kullanılmıştır (Uğurlu, 2021, ss. 170-171). Kars Müzesi'nde

yapılan araştırmada tespit edilen cicim örneklerinde de genellikle geometrik motifler kullanılmıştır (Okuyucu, 2019, s. 38). En dış bordürün sağ ve sol kısımlarında ise stilize edilmiş 'x' motifi bulunmaktadır (Çiz. 1).

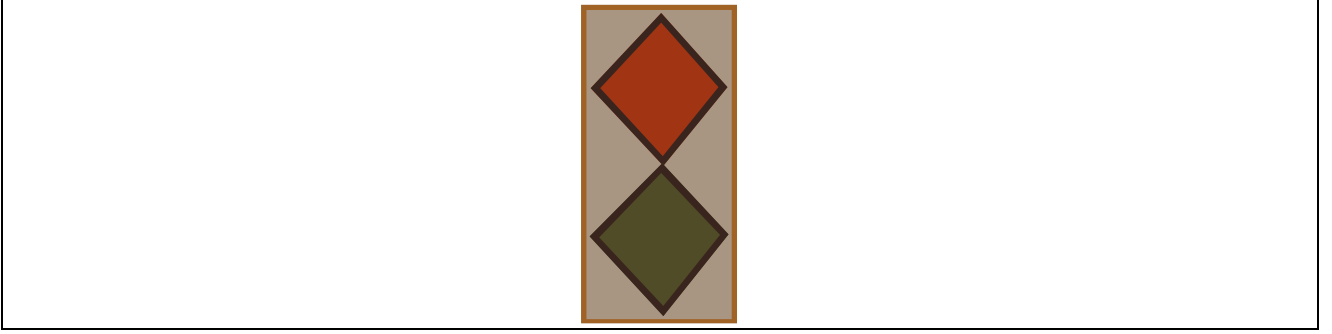
Cicim heybenin bu zemin bordür özellikleri diğer gözünde de tekrarlanmıştır. (Foto. 1) Heybenin orta bölmesinde geometrik şekillere yer verilmiştir. (Foto. 1) İçel yöresi dokumalarında geometrik şekil, en çok kullanılan motifler arasındadır. Bu şekiller (geometrik) boyuna ve enine zikzak çizgiler, (Çiz. 4) düz, altıgen, üçgen, çapraz, kare, verev, eşkenar dörtgen (Çiz. 3) vb. formların yüzeyi bazen tamamen kaplamasıyla yapılan desenlerdir (Yıldırım, 2021, s. 42). Zikzak motifi, Malatya yastık halılarında da karşımıza çıkmaktadır. Dokumada; turuncu, kırmızı, beyaz, yeşil, mavi ve siyah renkleri kullanılmıştır. (Foto. 1) Bu renklerden kırmızı, yeşil ve beyaz Döşemealtı halılarında; beyaz, mavi, siyah, kırmızı ve yeşil de Ayvacık'taki halı heybelerinde; beyaz, kahverengi, siyah, kırmızı ve sarı renkleri de Kars Müzesi'nde tespit edilen cicim heybe örneklerinde; siyah, beyaz ve yeşil renkleri de Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi cicim örneklerinde yaygın olarak bulunmaktadır. Dokumada genel olarak açık ve canlı renklere yer verilmiştir.

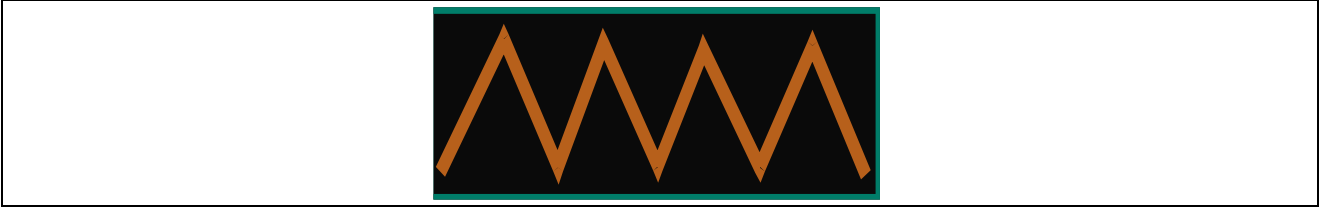
Çizim 1. Stilize edilmiş 'x', ok motifi.

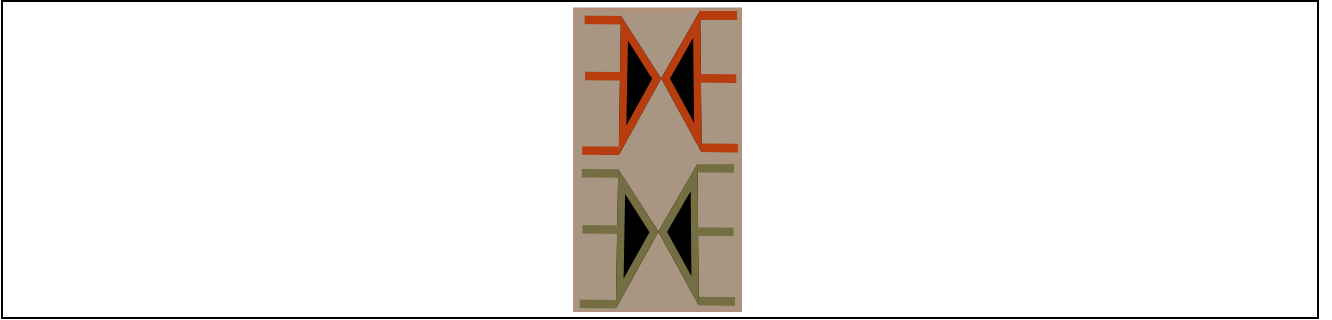
Çizim 2. Çengel motifi.

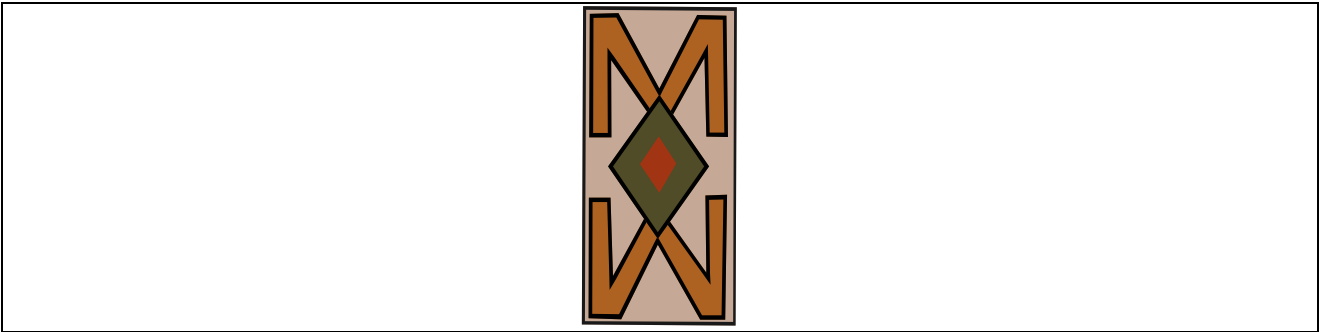
Çizim 3. Eşkenar dörtgen motifi.

Çizim 4. Zikzak motifi.

Çizim 5. Stilize edilmiş üçgen motifi.

Çizim 6. Stilize edilmiş 'M' motifi.

Fotoğraf 2. Cicim Heybe, 0,43 × 1,28 m, 20. yy. (Konya/Ereğli, Turgut Güçlü).

Katalog No	: 2
Fotoğraf No	: 2
Çizim No	: 7-12
Adı	: Cicim Heybe
Cinsi	: Yün ve Pamuk
Devir ve Yeri	: 20. yy. Konya
Ölçüleri	: 0,43 × 1,28 m
Alındığı Tarih ve Yer	: 18. 08.1977 Ereğli-Konya
Geliş Şekli	: Satın alındı.
Nereden veya Kimden	: Turgut GÜÇLÜ
Kıymeti	: 400 TL

Eserin Tanımı : Genel görünüş itibari ile 1 numaralı cicim heybe örneğinden oldukça karmaşık görünmektedir. Yün ve pamuk ipliğinden dokunmuştur. Döşemealtı halılarında da malzeme olarak yün kullanılmıştır. Malatya yastık halıları da geçmişte tamamen yün malzeme kullanılarak yapılmışken, günümüzde büyük ölçüde yün ve pamuk beraber bulunmaktadır. İç Anadolu Bölgesi Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi'nde yer alan cicim dokuma örneklerinin çoğunluğunda yün, çözgüsünde de pamuk ipliği kullanılmıştır (Doğan, 2009, s. 285). Fethiye'deki heybe ve torba dokumalarında bazen nakışların beyaz kısmında pamuğa yer verilmiştir. Bunun nedeni, desenin daha net gösterilmek istenmesidir. Balıkesir Balya yöresindeki heybe dokuma örneklerinin çözgüsünde de pamuk malzeme kullanımı mevcuttur.

Malatya Müzesi'nde bulunan cicim heybe örneklerinin atkı ve çözgüsünde de yün iplik kullanılmıştır. Gözlerin üzeri geometrik motiflerle bezenmiştir (Foto. 2). Bu motifler, Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi'ndeki cicim dokuma kompozisyonlarında sıklıkla kullanılmıştır.

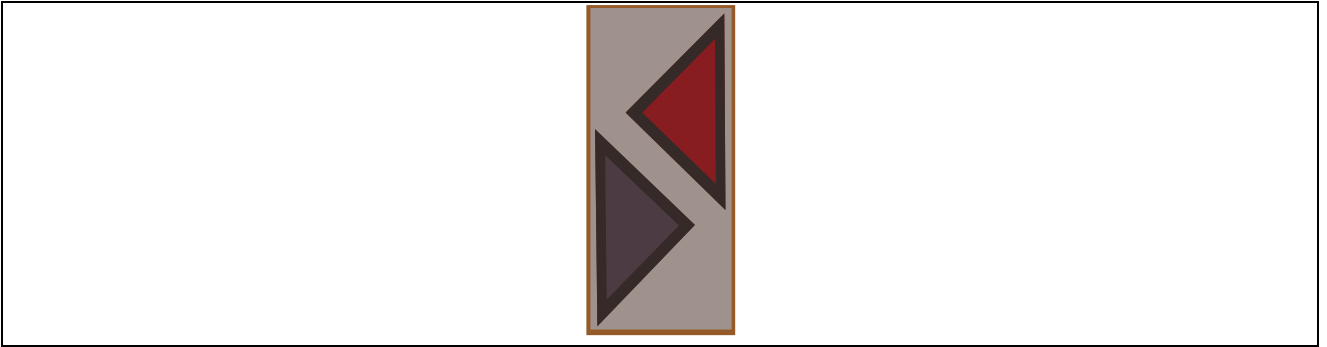
Resim 2. Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi'nde bulunan cicim heybelerdeki geometrik motifler.

Arka yüzü düz dokunuşludur. Heybenin gözlerinde geometrik şekiller kullanılmıştır (Çiz. 7-8). Geleneksel dokumalar, geometrik bakış açısı ile incelendiği zaman desen kompozisyonlarının, motif gruplarının altıgen, sekizgen, eşkenar dörtgen, kare gibi geometrik şekiller alt yapısında meydana geldiği görülmektedir. Gözde, yer yer eşkenar dörtgenlerin içerisi daha küçük eşkenar dörtgenlerle şekillendirilmiştir (Foto. 2). Bu eşkenar dörtgenlerin etrafını ise dört bir tarafında yer alan çerçeve içerisine alınmış çengeller yerleştirilmiştir (Çiz. 9). Çengel motifine Akseki yöresinde; geometrik hatlar ile dokunmuş baklavalı, çapraz, çeneli gibi isimler verilmiştir. Niğde yöresi halılarının dış kenarları çengel gibi geometrik şekillerle sınırlanmıştır.

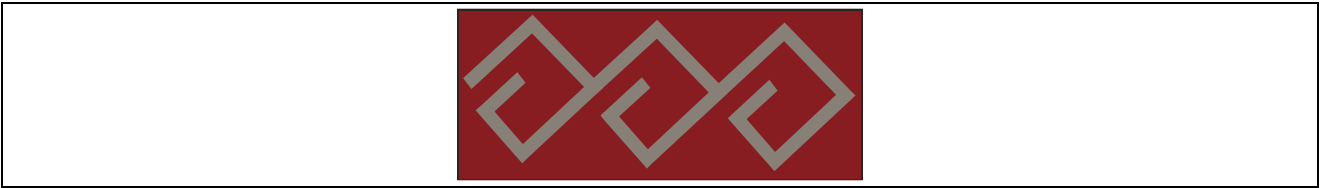
Heybenin birinci bordürünün alt ve üst kısımlarında küçük eşkenar dörtgenler, (Çiz. 7) üçüncü bordür kuşağının sağ ve sol taraflarında ise devam eden zikzaklar yer almaktadır. (Çiz. 12) Kilim ve halı gibi dokumalarda kenar ve bordür kısımlarında yer alan zikzak motifi, suyolu ve paralel olarak ele alınmaktadır. Dördüncü bordür kuşağının sağ ve sol taraflarında ise stilize edilmiş 'V' motifi bulunmaktadır. (Çiz. 11) Bu şekiller, Anadolu dokumalarında daha çok altıgenler ve sekizgenler içine yerleştirilmiştir (Kırzioğlu-Görgünay, 1995, ss. 77-78). Cicim heybenin orta bölmesi yırtmaçlı değildir. (Foto. 2) Bu bölmenin sol kısmında da stilize edilmiş 'V' motifine, (Çiz. 11) orta bölmenin üst kısmında ise eşkenar dörtgen formunda bir motife yer verilmiştir. (Çiz. 7) Cicim heybenin gözünde; kırmızı, pembe, sarı, eflatun, beyaz ve siyah renklerine yer verilmiştir. (Foto. 2) Bu renklerden kırmızı ve beyaz, Malatya Müzesi'nde bulunan cicim heybe örneklerinde de kullanılmıştır. Orta bölmesinde ise; sarı, turuncu, mavi, yeşil, mavi gibi renkler bulunmaktadır. Dokumanın genelinde açık ve koyu renkler bir arada kullanılmıştır diyebiliriz.

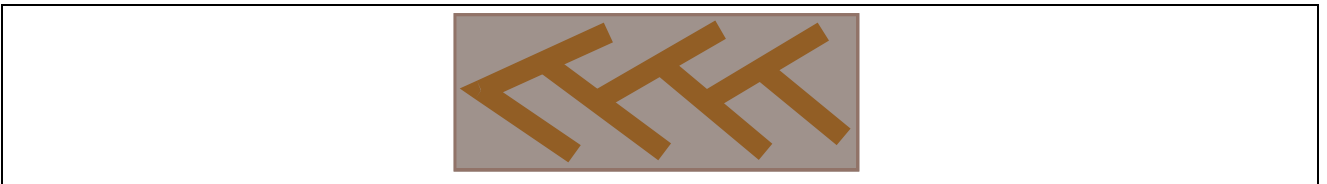
Çizim 7. Geometrik, eşkenar dörtgen motifleri.

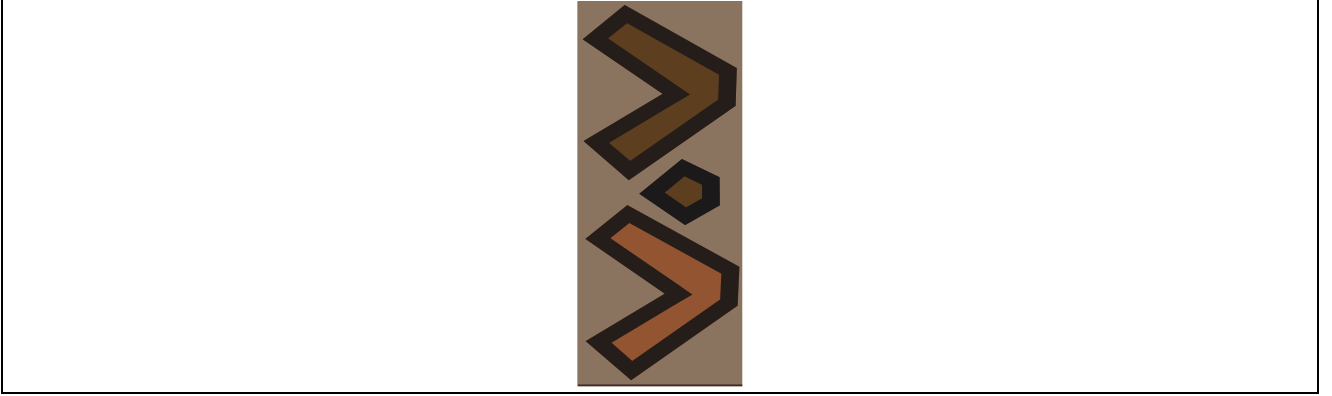
Çizim 8. Stilize edilmiş üçgen motifi.

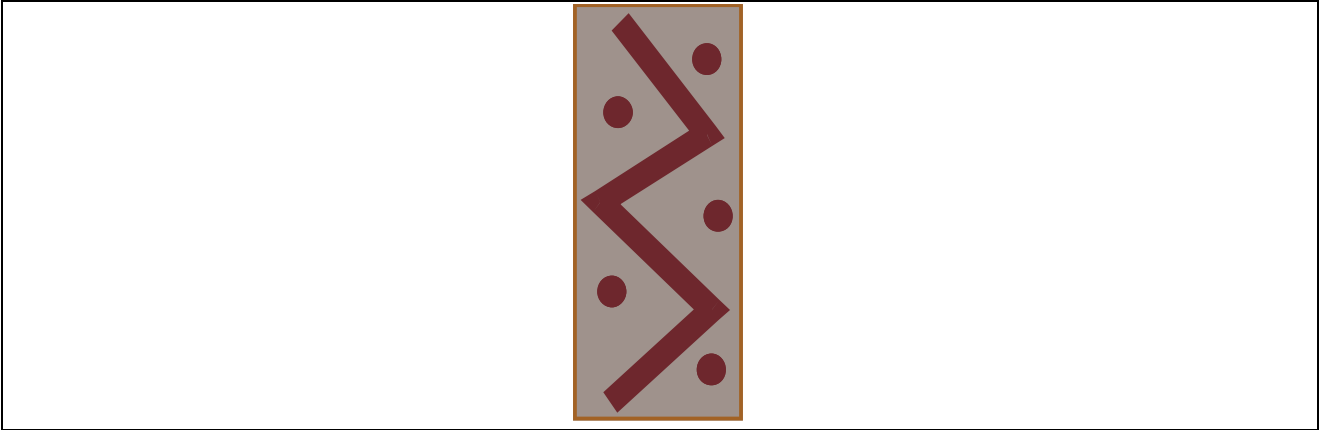
Çizim 9. Çengel motifi.

Çizim 10. Ok motifi.

Çizim 11. Stiliz edilmiş 'v' motifi.

Çizim 12. Zikzak motifi.

Fotoğraf 3. Cicim Heybe, 0,43 × 1, 30 m, 19. yy. (Konya/Ereğli, Turgut Güçlü).

Katalog No	: 3
Fotoğraf No	: 3
Çizim No	: 13-16
Adı	: Cicim Heybe

Cinsi	: Yün
Devir ve Yeri	: 19 yy. Ereğli-Konya
Ölçüleri	: 0,43 × 1,30 m
Alındığı Tarih ve Yer	: 18. 08.1977 Konya
Geliş Şekli	: Satın alındı.
Nereden veya Kimden	: Turgut GÜÇLÜ
Kıymeti	: 450 TL

Eserin Tanımı : Genel düzenine bakacak olursak ilk bakışta karmaşık ve yoğun bir görünüm karşımıza çıkmaktadır. Tamamen yün malzemeden dokunmuştur. Malatya yöresi dokumalarında da kullanılan yün, küçükbaş hayvancılığın azalması nedeni ile daha az kullanılmaya başlanmış ve bu nedenle pamuk ipliği kullanımı artmıştır. Gözler, üzeri geometrik motiflerle bezenmiştir. (Foto. 3) Geometrik şekiller, mitolojik ve soyut bilgiler içermektedir. Malatya yastık halılarında da geometrik motif kullanımı bulunmaktadır. Arka yüzü düz dokunuşludur.

Heybenin gözlerinde geometrik motif yer almaktadır. Bu motif, eşkenar dörtgendir. (Çiz. 13) Bu eşkenar dörtgenler çerçeve içine alınmıştır. Bunların içerisinde de yıldızvari şekil bulunmaktadır (Foto. 3) Eşkenar dörtgenler ve yıldızlar Karakeçili Yörüklerinin halılarında nazara karşı tılsım olarak işlenmektedir (Gerçek, 1982, ss. 35-48). İçel yöresi düz kirkitli dokumalardaki örneklerde de yıldız motifi kullanılmıştır.

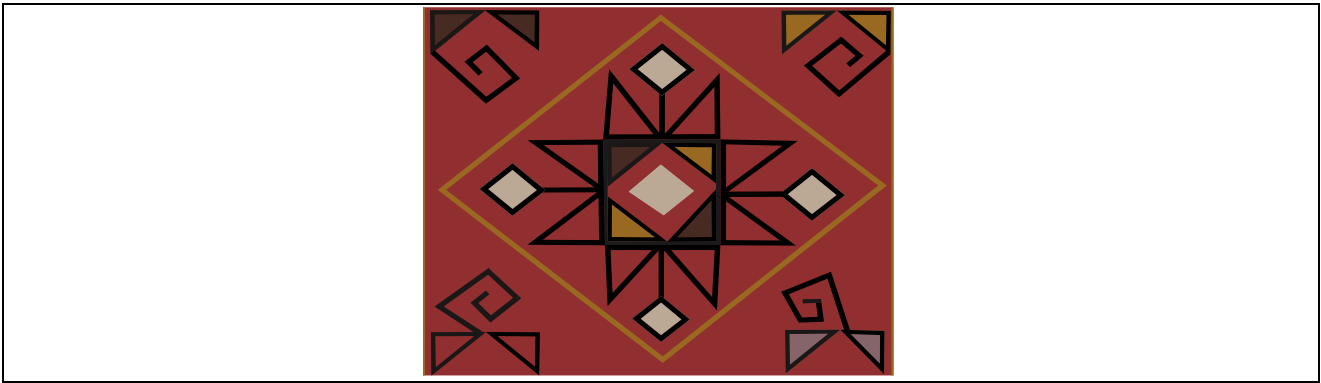
Balıkesir Balya yöresi torba dokuma örneklerinde de yıldız motifi ile karşılaşmaktayız. Yıldızvari motifi, geometrik formlardan ve iç içe geçmiş üçgenlerden oluşmaktadır. (Çiz. 13) Doğa hayatı ile baş başa olan Yörüklerin yaşamında bu motif önemli bir yere sahiptir. Yörükler, gökyüzündeki yıldızlardan ilham alarak bu motife, dokumalarında yer vermişlerdir. Göksel simgeler şeklinde düşünüldüğünde yıldızlarda gökyüzünün gözleri olarak kabul edilmektedir (Kardeşlik, 2011, s. 81).

Heybe gözündeki birinci bordür kuşağında ters ve düz şekillerde küçük üçgen motifleri bulunmaktadır. (Çiz. 14) İçel yöresinde dokunan düz kirkitli dokumalarda da üçgen motifi karşımıza çıkmaktadır. Özellikle geleneksel dokumalarda görülen üçgen gibi motifler görselleştirildiklerinden oldukça farklı anlamlar taşıyan sembolik motifler olmuşlardır (Uğurlu, 2021, ss. 170-171). Bu bordürün sağ ve sol taraflarında tarak motifine benzeyen çizgiler halinde yer alan bir düzenlemeye yer verilmiştir.

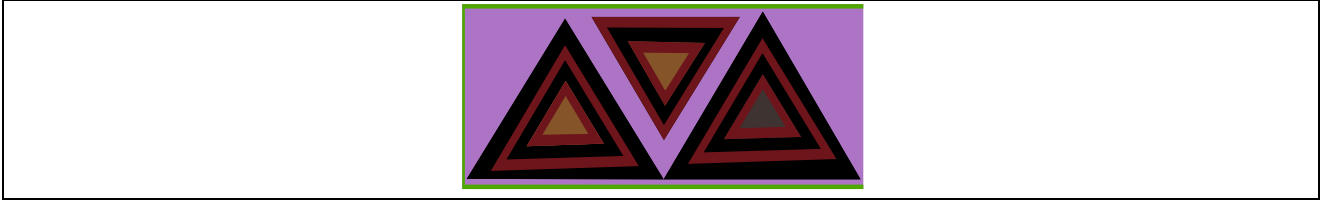
Tarak motifi çoğunlukla doğum, evlilik ve mutluluğu sembolize etmektedir (Tanrısal, 1997, s. 104). Halk arasında kestane yaprağından geliştiği söylenir (Deniz, 1997, s. 26). Tarak motifi, kenar suyu şeklinde de kullanılır. (Çiz. 16) Bu motifin kenarları tırtırlı olduğu için tırnak adı ile de bilinir. Daha çok heybe türü örneklerde yer alır. Niğde yöresi halılarının kenar bordürlerinde de tarak motifi bulunur. Çoğunlukla yan yana ya da kuşaklar halinde dokunur. En dış bordür kuşağında ise stilize edilmiş üçgen motifi karşımıza çıkar. (Çiz. 14) Bu motif, sadece dokumanın sol tarafında yer alır. Cicim heybenin orta bölmesi yırtmaçlıdır. Orta bölüm üç ayrı kısma bölünmüştür. Üçünde de aynı kompozisyon

uygulamasına yer verilmiştir. (Foto. 3) Burada yer alan süsleme, heybe gözündeki birinci bordür kuşağının sol tarafındaki uygulamadandır.

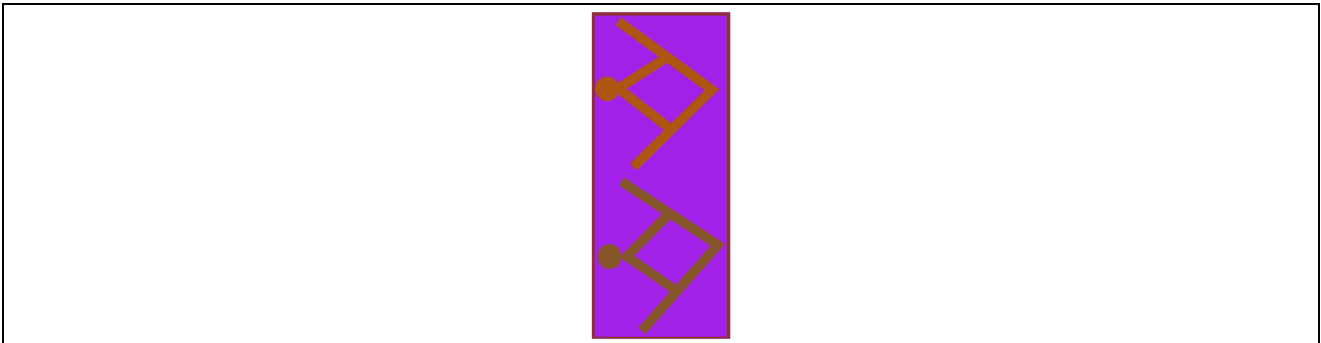
Heybenin orta bölümünün birinci bordür kuşağında üçgen motifi mevcuttur (Çiz. 14). Üçgen motifi, ince ve kalın dokumada farklılık göstermektedir. Üçgen şekli kalın yün ile dokunduğu zaman titreşim, ince dokunduğu zaman ise daha net olarak görünmektedir. Birinci bordürün sol tarafında, birbirini takip eden zikzaklar yer alır. (Çiz. 15) Zikzak çizgiler İçel yöresinde dokunan düz kirkitli dokumalarda da kullanılır. Dokumanın genelinde açık renkler tercih edilmiştir. Heybenin gözünde; sarı, turuncu, siyah renkler ağırlıktadır. Heybe gözündeki bordürlerde; kırmızı, siyah, yeşil ve turuncu renkler bulunmaktadır. (Foto. 3) Bu renkler, Malatya Müzesi'nde bulunan cicim heybelerin zemininde de kullanılmıştır. Dokumanın orta bölümünde ise; turuncu, sarı, beyaz, yeşil, eflatun, siyah gibi renkler karşımıza çıkmaktadır.

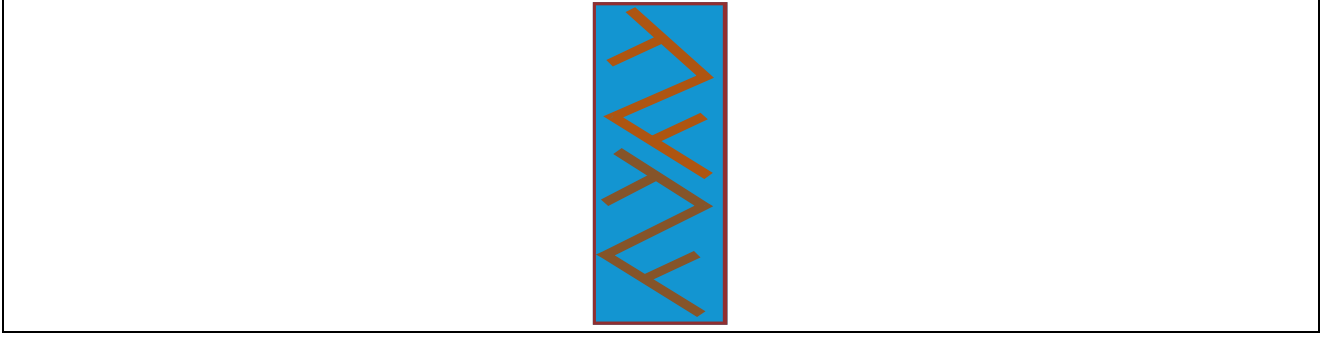
Çizim 13. Geometrik, eşkenar dörtgen, yıldızvari motifleri.

Çizim 14. Üçgen motifi.

Çizim 15. Zikzak motifi.

Çizim 16. Tarak motifi.

Fotoğraf 4. Cicim Heybe, 0,47 × 1,40 m, 20. yy. (Konya/Ereğli, Turgut Güçlü).

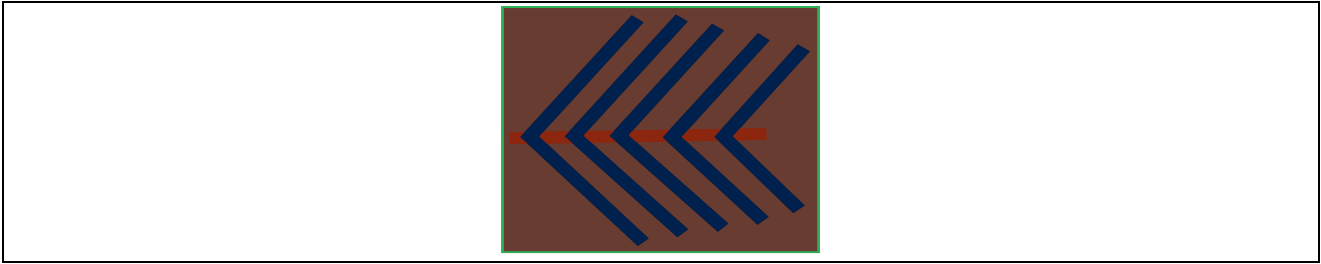
Katalog No	: 4
Fotoğraf No	: 4
Çizim No	: 17-19
Adı	: Cicim Heybe
Cinsi	: Yün
Devir ve Yeri	: 20 yy. Ereğli-Konya
Ölçüleri	: 0,47 × 1,40 m
Alındığı Tarih ve Yer	: 18. 08.1977 Konya
Geliş Şekli	: Satın alındı.
Nereden veya Kimden	: Turgut GÜÇLÜ
Kıymeti	: 350 TL

Eserin Tanımı : Cicim heybe, gözündeki uygulama ile 3 numaralı örnekle benzerlik taşımaktadır. Tamamen yün malzemeden dokunmuştur. İçel yöresindeki zili yayguların desenlerinde de yün ipliği kullanımı yaygındır. Stilize geometrik motiflerle bezenmiştir. (Çiz. 19) Geleneksel dokumalarımızda simetri oldukça önemlidir. Arabesk olarak adlandırılan çokgen şekiller, Anadolu

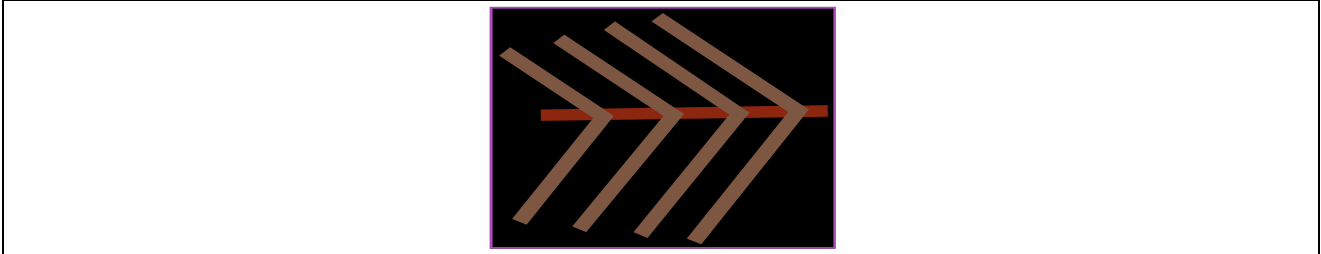
geçmişinde ve Orta Asya'da önemli bir yere sahip olmuş ve kullanılmıştır. Genel durumu yıpranmış olan cicim heybenin (Foto. 4) göbeğinde, 3 numaralı örnekte olduğu gibi geometrik kompozisyon bulunur. Bu motif, eşkenar dörtgendir. Bunlar çerçeve ile çevrelenmiştir Bunların içerisine de yıldızvari süsleme uygulanmıştır. (Foto. 4)

Döşemealtı halılarının etrafını çevreleyen daire içerisinde de yıldız motifi kullanımı görülmektedir. (Foto. 4) İcel yöresinde tek veya çift gözlü olarak yapılan heybelerde de yıldız motifi yer almaktadır. Üreme, bolluk, doğum anlamına gelen bu bezeme, Türk dokumalarında verimliliği simgelemektedir (Karamağaralı, 1997, s. 116). Gökyüzü ve yıldız ile alakalı Kur'an-ı Kerim'de ayetlerin yer alması, gökyüzündeki yıldızların insanlara, Allah'ı hatırlatması nedeni ile bu motif, İslâm yaşamında önemli bir yere sahip olmuştur. Cicim heybenin ortası yırtmaçlıdır. (Foto. 4)

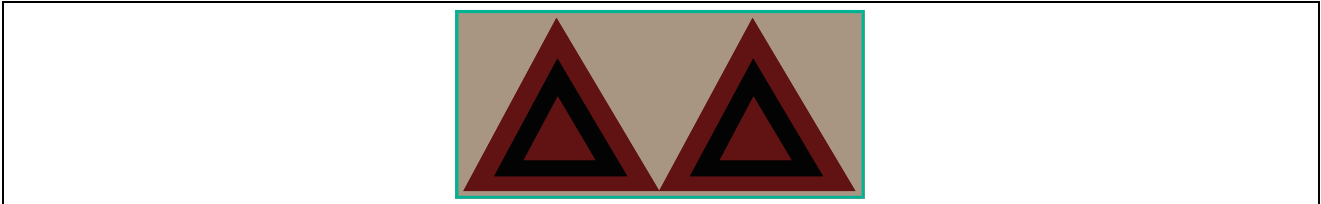
Sağ ve sol taraflarında aynı motifler tekrar edilmiştir. Burada ok ucu, (Çiz. 17) zikzak, (Çiz. 18) ters ve düz şekillerde devam eden üçgenlere yer verilmiştir. (Çiz. 19) Heybenin genelinde açık ve koyu renkler bir arada kullanılmıştır. Cicim heybenin göbeğinde ağırlıklı olarak; siyah, beyaz, açık ve koyu pembe, kahverengi ve turuncu, orta bölmesinde ise; mavi, siyah, turuncu renkleri baskındır. (Foto. 4) Heybenin göbek kısmındaki renkler orta bölmeye göre oldukça koyu renklere sahiptir.

Çizim 17. Ok ucu motifi.

Çizim 18. Zikzak motifi.

Çizim 19. Stilize geometrik, üçgen motifleri.

Fotoğraf 5. Cicim Heybe, 0,50×1,22 m, 20. yy. (Konya İli, Turgut Güçlü).

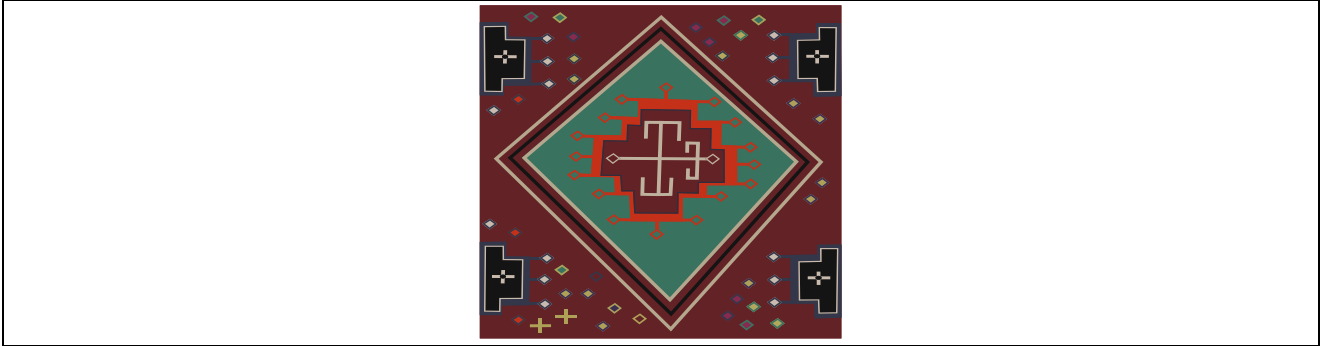
Katalog No	: 5
Fotoğraf No	: 5
Çizim No	: 20-29
Adı	: Cicim Heybe
Cinsi	: Yün ve kıl
Devir ve Yeri	: 20 yy. Konya
Ölçüleri	: 0, 50 × 1,22m
Alındığı Tarih ve Yer	: 18. 08.1977 Konya
Geliş Şekli	: Satın alındı.
Nereden veya Kimden	: Turgut GÜÇLÜ
Kıymeti	: 375 TL

Eserin Tanımı : Genel görünüş olarak cicim heybe, canlı ve açık renklerin kullanımıyla ve motif çokluğu ile dikkati çekmektedir. Yün ve kıl malzemeden dokunmuştur. İçel yöresindeki cicim dokumaların deseninde de yün, atkı ve çözgüsünde ise kıl malzeme kullanımı yaygındır. Gazipaşa'daki heybe dokuma örneklerinde de kıl ve yünden dokunmuş örnekler mevcuttur. Kars Müzesi'nde bulunan çözgü yüzlü cicim teknikli cicim heybelerde de iplik türü olarak 'yün' malzeme kullanılmıştır.

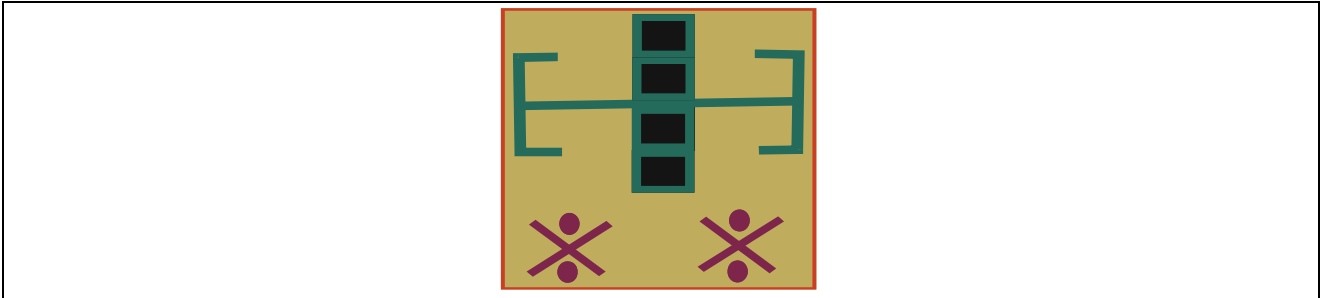
Her iki gözün üzeri stilize geometrik motiflerle bezenmiştir. (Çiz. 20) Eskişehir Karakeçili Yörüklerinin halılarında da geometrik desenlere rastlanılmaktadır. Kars Müzesi'nde tespit edilen cicim heybe örneklerinde de bazı motifler, kalın bordürler arasındaki geometrik desenli olan altıgenler içerisine yerleştirilmiştir. Sahip Ata Vakıf Müzesi'ndeki cicim heybe örneklerinde de en fazla geometrik süsleme kullanılmıştır (Aytaç, 2015, s. 151). Orta kısmı yırtmaçlı ve enine yollar halinde stilize mükerrer motiflidir. (Çiz. 24) Gözlerin arka yüzü düz dokunuşludur. Heybenin gözünde büyük bir eşkenar dörtgen hâkimdir. (Foto. 5) Bu eşkenar dörtgenin (Çiz. 20-26) içinde farklı bir geometrik şekil yer

almaktadır. Bunun da etrafını küçük eşkenarlar dolanmaktadır. Cicim heybe gözünün birinci bordürünün sağ ve sol tarafında stilize edilmiş üçgen motifi mevcuttur (Çiz. 22).

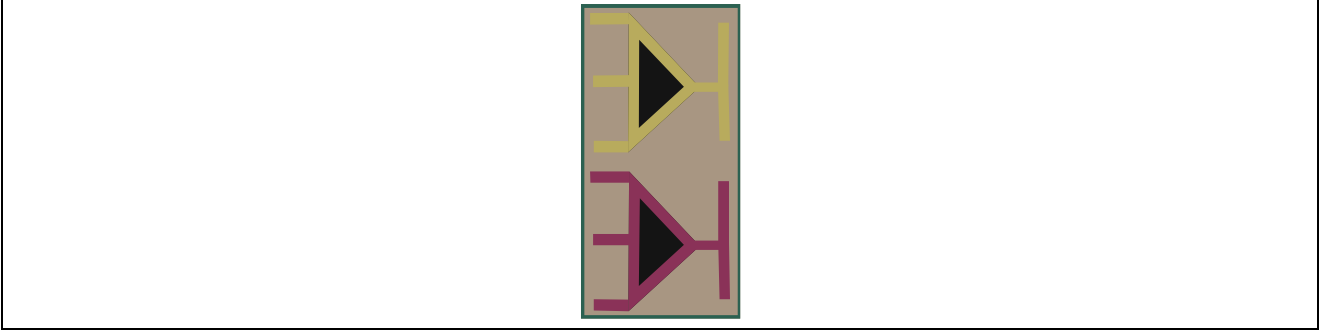
Heybenin orta bölmesi motif çokluğu ile göze çarpmaktadır. Burada pıtrak, (Çiz. 25) zikzak, (Çiz. 23-27-29) çarpı (Çiz. 28) ve farklı geometrik şemalar bulunmaktadır. (Foto. 5) Pıtrak motifi İçal yöresindeki düz kiritli dokuma örneklerinde de karşımıza çıkmaktadır. (Çiz. 25) Korunma ile ilgili motiflerden olup, Anadolu halkı tarafından üzerinde bulunan dikenler sayesinde negatif bakışları uzaklaştıracağı fikri ile yaygınlarda kullanılmıştır (Erbek, 2002, s. 108). Bu motif (pıtrak) bereket ve bolluk anlamı olarak ekmek, tandır örtüsü ve un çuvalı dokumalarında yaygın bir şekilde yer almıştır. İçal yöresindeki çuval dokumalarda da motif olarak pıtrak kullanımı yaygındır. Gazipaşa köylerinde tespit edilen zili, cicim ve sumak dokumalarında da pıtrak motifi mevcuttur. Cicim heybenin gözünde; su yeşili, kırmızı, beyaz, mavi, sarı, siyah, pembe, turuncu gibi açık renkler kullanılmıştır (Foto. 5). Bu renkler Balıkesir Balya yöresi heybe dokumalarında da sıklıkla tercih edilmiştir. Orta bölümünde ise; beyaz, su yeşili, kırmızı, sarı, turuncu, siyah, mor, pembe gibi renklere yer verilmiştir. Bu renklere; kırmızı, sarı ve beyaz, Kars Müzesi'ndeki cicim heybe örneklerinde de kullanılmıştır.

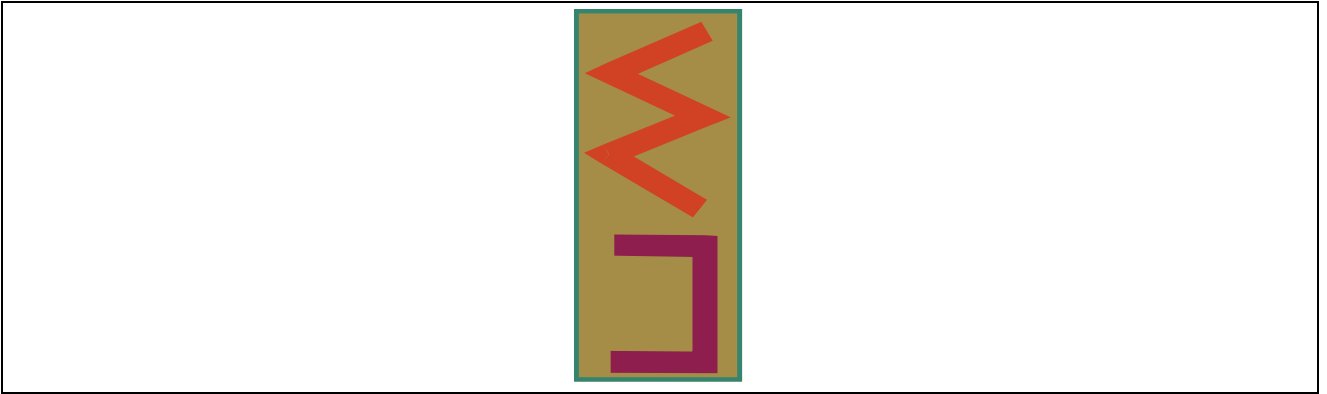
Çizim 20. Stilize geometrik, eşkenar dörtgen motifleri.

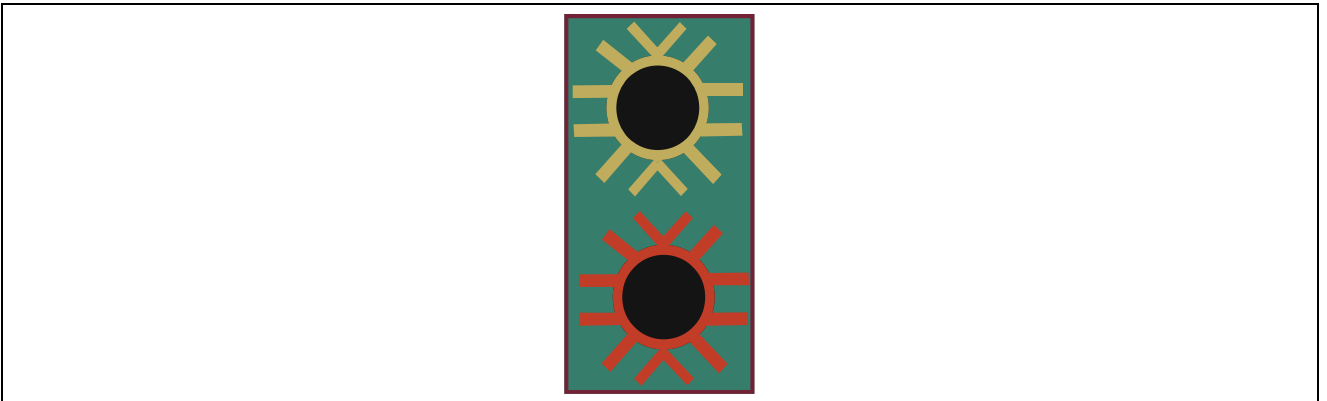
Çizim 21. Çarpı motifi.

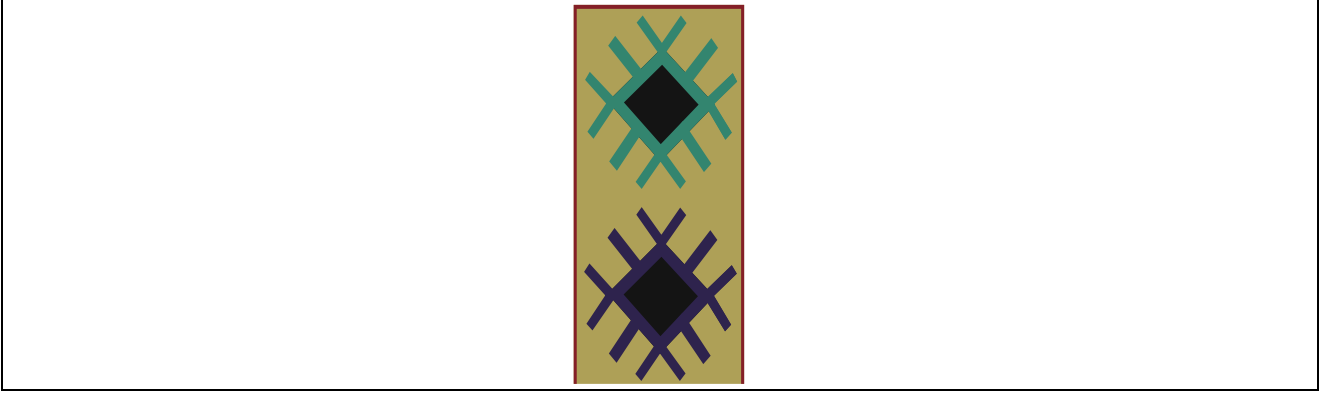
Çizim 22. Stilize üçgen motifi.

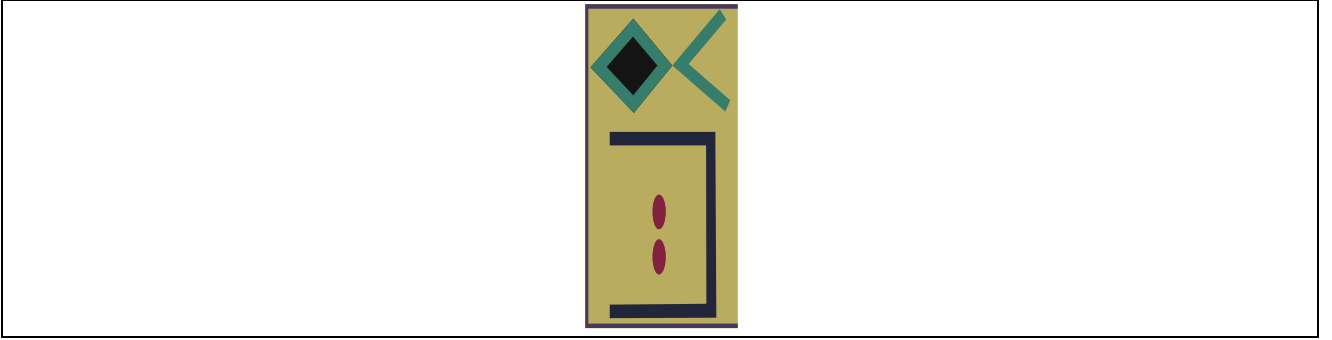
Çizim 23. Zikzak motifi.

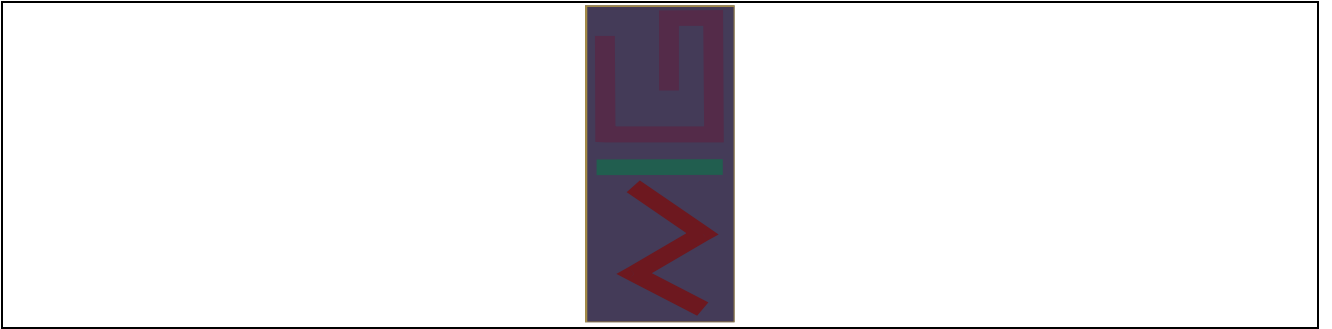
Çizim 24. Stilize mükerrer motifi.

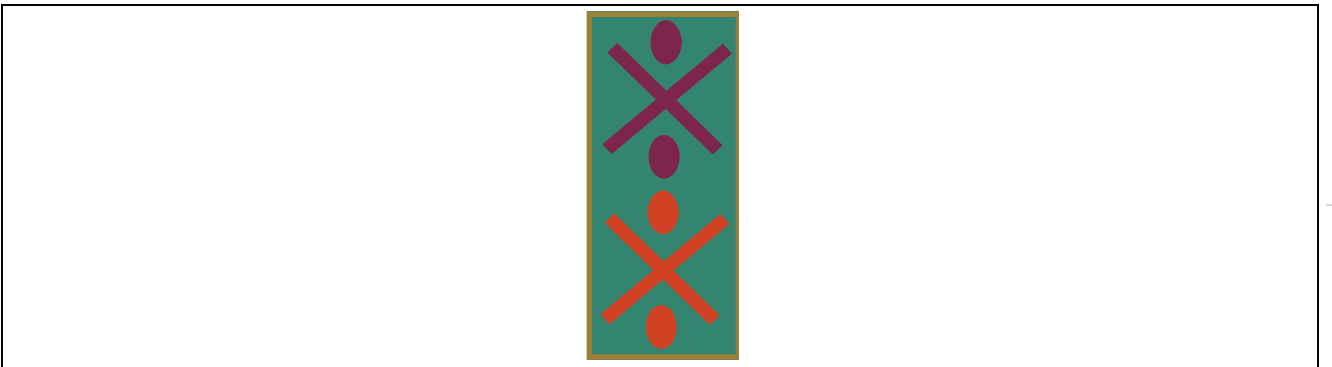
Çizim 25. Pıtrak motifi.

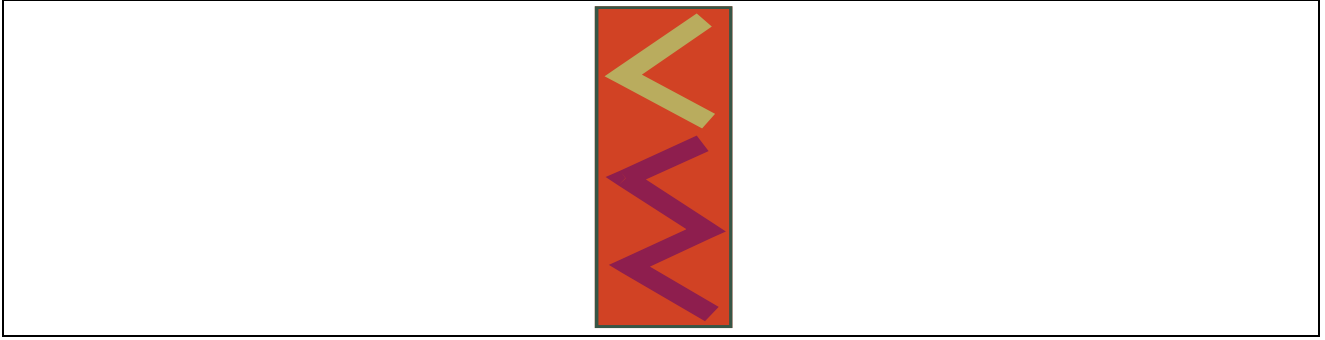
Çizim 26. Eşkenar dörtgen motifi.

Çizim 27. Zikzak motifi.

Çizim 28. Stilize çarpı motifi.

Çizim 29. Zikzak ve 'v' motifi.

Fotoğraf 6. Cicim Heybe, 0,46×1,10 m, 20. yy. (Konya İli, Turgut Güçlü).

Katalog No	: 6
Fotoğraf No	: 6
Çizim No	: 30-36
Adı	: Cicim Heybe
Cinsi	: Yün ve Kıl
Devir ve Yeri	: 20 yy. Konya
Ölçüleri	: 0,46 × 1,10 m
Alındığı Tarih ve Yer	: 18. 08.1977 Konya
Geliş Şekli	: Satın alındı.
Nereden veya Kimden	: Turgut GÜÇLÜ
Kıymeti	: 375 TL

Eserin Tanımı : Genel özellikleri bakımından 5 numaralı örnek ile benzerlik göstermektedir. Yün ve kıl malzemeden dokunmuştur. İçel yöresindeki zili yaygıların etkisinde ve

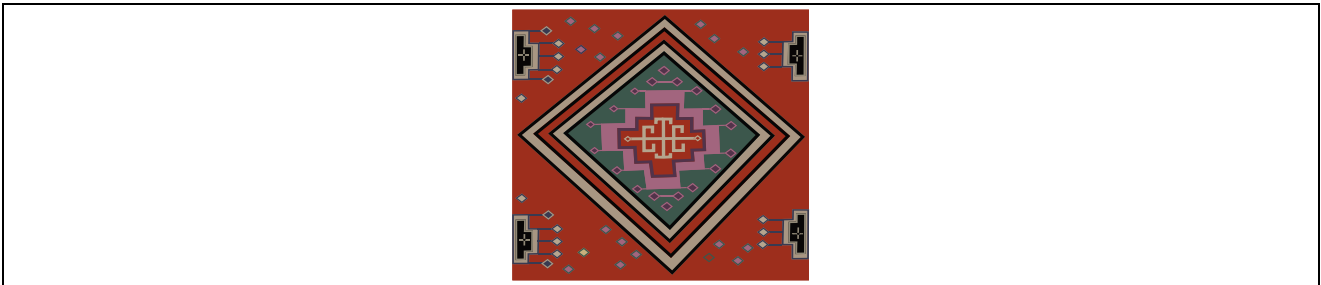
çözümlerinde de kıl, desende ise yün ipliği kullanımı yaygındır. Fethiye'deki saman torbaları ve tohum heybelerinde de kıl malzemeye yer verilmiştir.

Heybenin gözünde, 5 numaralı örnekte olduğu gibi eşkenar dörtgen motifi hâkim olmuştur. (Çiz. 30) Ancak bu örnekte eşkenar dörtgen daha enlemesine durmaktadır. Bu eşkenar dörtgenin içinde de farklı bir geometrik motif yer alır. (Foto. 6) Bu motifin etrafına da daha küçük eşkenar dörtgenler yerleştirilmiştir. Eskişehir- Sivrihisar çevresinde yer alan eşkenar dörtgene, 'Türkmen Gülü' veya 'Göl Motifi' adı verilmiştir. Niğde yöresi halılarının göbeklerinin içerisinde de genellikle eşkenar dörtgen motifi tercih edilmiştir. Heybe gözünün sağ ve sol taraflarında, ikişer adet yerleştirilmiş geometrik şema mevcuttur. (Foto. 6). Bu kompozisyon 5 numaralı örnekte de bulunmaktaydı. Cicim heybenin gözündeki birinci bordüründe stilize edilmiş 'V' motifi yer alır. (Çiz. 31)

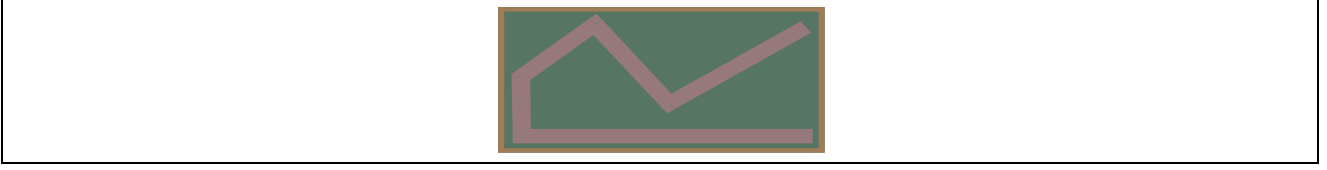
'V' motifi özellikle Anadolu halılarında yaygın bir şekilde görülmektedir. Bunlar bordürün sağ ve sol taraflarındadır. Heybenin orta bölmesi de 5 numaralı örnekte kullanılan motifler gibidir. Bu motifler pıtrak, (Çiz. 34) çengel, (Çiz. 32) çarpı (Çiz. 33- 35) ve daha değişik geometrik motiflerdir. (Foto. 6) Pıtrak, dikenleri ile hayvanlara ve insanlara yapışan, tarlalarda bulunan bir bitkidir. 'Pıtrak gibi' ifadesi de ağaçlardaki meyve bolluğunu belirtmek için kullanılmıştır. Bu bağlamda pıtrak motifi, tohum heybelerinde bereketli olması amacı ile sıkça yer almıştır. İçel yöresinde tek veya çift gözlü olarak yapılan heybelerde de pıtrak motifi bulunmaktadır.

Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi cicim heybe örneklerinin zemin kompozisyonunu da nazardan korunmak amacıyla kullanılan pıtrak motifleri oluşturmaktadır. Çengel motifi ise, (Çiz. 32) Karakeçili Yörüklerinin halılarında en çok kullandıkları desendir. Niğde yöresi halılarının mihrap kısmındaki tepelikte de karşılıklı durmuş çengel motifleri yer almaktadır. Tokat Kent Müzesi'ndeki Osmanlı dönemi cicim örneklerinde de çengel motifi kullanılmıştır. Pıtrak ve çengel motiflerine, Kars Müzesi'nde tespit edilen cicim heybelerin kalın şeritlerindeki geometrik altıgenlerin bulunduğu kısmın aralarında da rastlanılmaktadır.

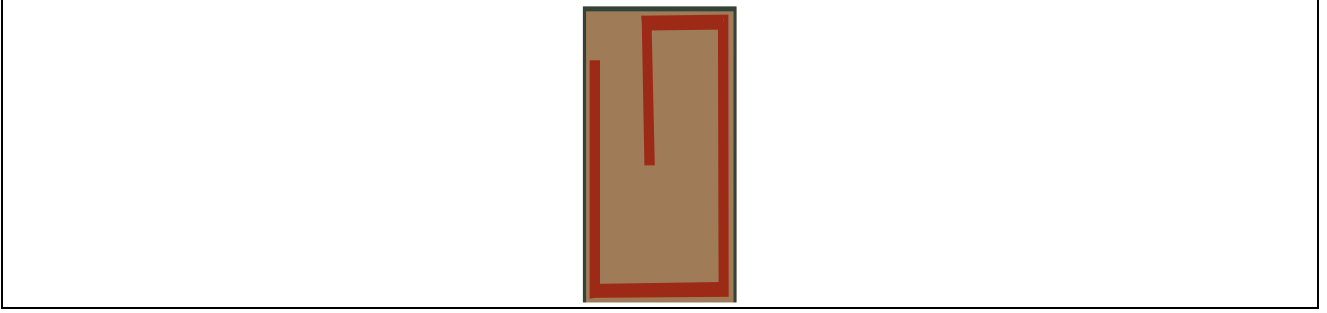
Heybenin gözünde; turuncu, siyah, beyaz, pembe, su yeşili, sarı, mavi, kahverengi, kırmızı gibi renklere, orta bölmesinde ise; turuncu, sarı, su yeşili, lila, mor, koyu kahverengi, kırmızı gri renklere yer verilmiştir. (Foto. 6) Bu renklerden; mavi, yeşil, sarı ve beyaz Kars Müzesi'nde bulunan cicim heybe örneklerinde; kırmızı, yeşil ve siyah ise, Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi cicim heybe örneklerinde; kırmızı, sarı ve beyaz ise Sahip Ata Vakıf Müzesi'ndeki cicim örneklerinde ağırlıklı olarak kullanılmıştır.

Çizim 30. Geometrik, eşkenar dörtgen motifleri.

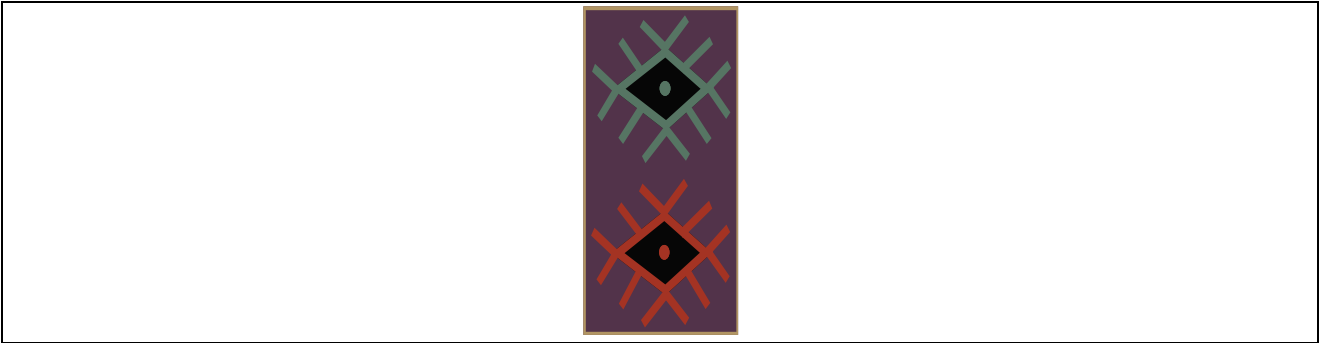
Çizim 31. Stilize edilmiş 'v' motifi.

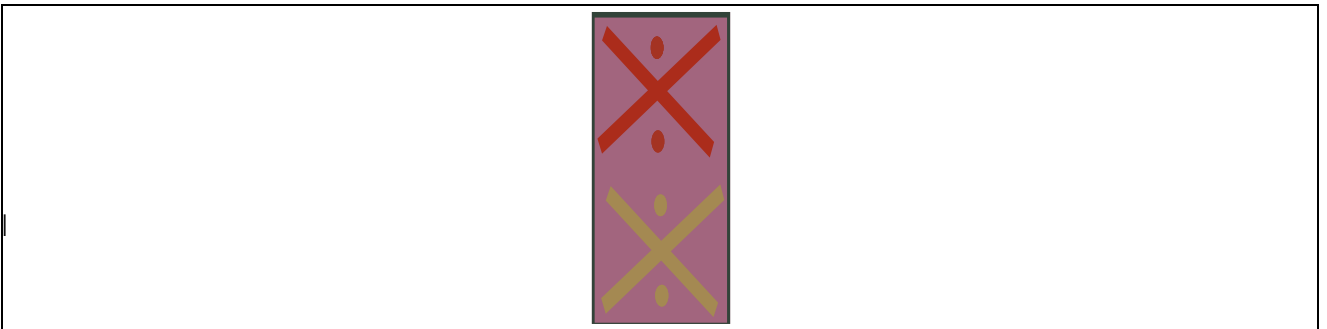
Çizim 32. Çengel motifi.

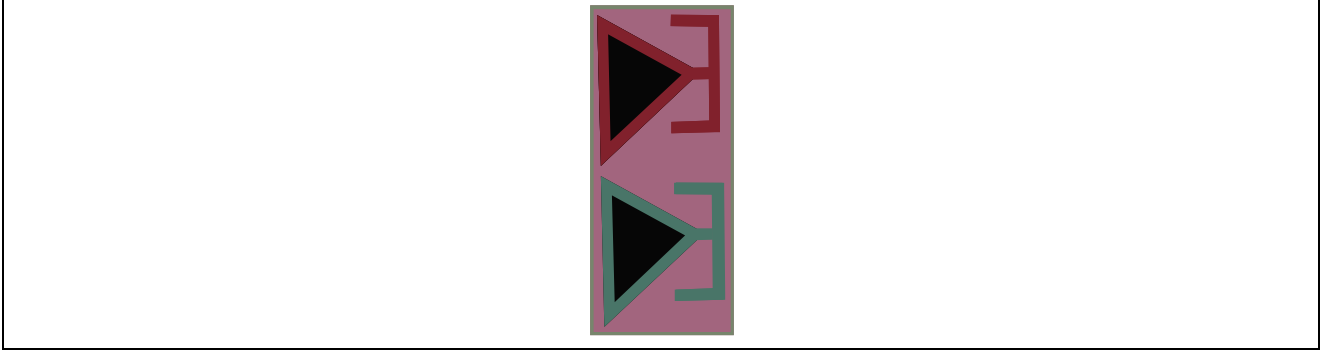
Çizim 33. Çarpı motifi.

Çizim 34. Pıtrak motifi.

Çizim 35. Çarpı motifi.

Çizim 36. Stilize üçgen motifi.

Fotoğraf 7. Cicim Heybe, 0,80 × 1,30 m, (Hadim, Rahim Şahin).

Katalog No	: 7
Fotoğraf No	: 7
Çizim No	: 37-39
Adı	: Cicim Heybe
Cinsi	: Yün
Ölçüleri	: 0,80 × 1,30 m
Alındığı Tarih ve Yer	: 16. 08.1978 – Hadim
Geliş Şekli	: Satın alındı.
Nereden veya Kimden	: Rahim Şahin – Hadim
Kıymeti	: 1000 TL

Eserin Tanımı : Genel görünüm açısından 5 ve 6 numaralı örneklerden oldukça karmaşık bir yapıya sahip olduğu görülür. Tamamen yün malzemeden dokunmuştur. İçel yöresindeki kilim yaygıların atkı ve çözgülerinde de yün iplik kullanımı vardır. Tokat Kent Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi cicim örneklerinde de ağırlıklı olarak yün malzememe kullanılmıştır. Heybenin gözleri zili tekniğiyle yapılmıştır. Enine yol halinde bölümlere ayrılmış olup, genel olarak geometrik motiflerle bezenmiştir.

(Foto. 7) Arka yüzü düz kilim dokunuşludur. Gözlerden birinin arka yüzünde iki delik vardır. (Foto. 7) Heybenin gözlerinde geometrik süsleme baskındır (Çiz. 37-38-39).

Göz, üç bölüme ayrılmıştır. (Foto. 7) Sağ ve sol taraftakilerde eşkenar dörtgene yer verilmiştir. Bunların içerisinde de daha küçük eşkenar dörtgenler bulunmaktadır. (Çiz. 37) Heybe gözünün ortasında eli belinde (eli böğründe) motifi hâkimdir. (Çiz. 37) Malatya yastık halılarında da eli belinde motifi kullanılmıştır. Bu motifin içerisine de eşkenar dörtgenler yerleştirilmiştir. Dişiliğin ifadesi olan eli belinde motifi; yalnızca doğurganlığı ve analığı değil, neşe ve kısmeti de sembolize etmektedir.

Doğum, yaşamın başlangıcı olarak bilinmektedir. İlk insanlardan bu yana Ana Tanrıça, sembolik anlamda yer almıştır (Ateş, 2014, s. 121). Üremeyi sadece dişilere ait bir özellik olarak bilen ilk insanlar, erkeğin üremeye katkısı olmadığını bilmemesi nedeniyle Ana Tanrıçaları kutsal sayıp, onlara tapmışlardır. Dokumalarda hala kullanılan bu motifin kökleri, Ana Tanrıçalar ile alakalı bu anlayışa dayanır. Eli belinde motifi de bu fikir ile dokumalarda bulunmaktadır. Balıkesir Balya yöresi torba dokumalarında, Yörük dokumalarının bütün zili, kilim, cicim ve zili dokumalarında da eli belinde motifi karşımıza çıkmaktadır.

Resim 3. Balıkesir Balya Yöresindeki cicim heybede kullanılan eli belinde motifi.

Sivrihisar kilimlerinde bilhassa yaygındır. Sivrihisar'da neredeyse her evde bulunan kilimlerin iç dolgusunda ana motif olarak, Niğde yöresi halılarının göbeklerinin içerisinde; Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi'ndeki cicim heybe örneklerinde de genel olarak eli böğründe yanışı kullanılmaktadır.

Bu dokumada farklı olarak, gözün ikişer yanına da bir bordür düzenlemesi yapılmıştır. Bu bordürlerde, küçük küçük birbirine bitişik eşkenar dörtgenler kullanılmıştır. Heybe gözünün birinci ve ikinci bordür sırasında da göbekteki bordür düzenlemesinde uygulanan motifler tekrar edilmiştir. Cicim heybenin orta bölmesi yırtmaçlı değildir. Bu bölüm motifsiz bırakılmıştır. (Foto. 7) Pembe, siyah, kırmızı, turuncu, kahverengi, sarı, açık yeşil, mor, açık pembe, mavi, beyaz renkli yün iplere yer verilmiştir. (Foto. 7) Bu renklerden sarı, mavi ve pembe olanları Balıkesir Balya yöresi torba dokumalarında; siyah, beyaz, yeşil ve turuncu renkleri de Kars Müzesi'ndeki cicim heybe örneklerinde; sarı, siyah, mavi ve kırmızı ise Sahip Ata Vakıf Müzesi'ndeki cicim heybe örneklerinde; siyah, beyaz, mavi, yeşil, sarı ve kırmızı ise Tokat Kent Müzesi'ndeki Osmanlı dönemi cicim heybe örneklerinde yer almaktadır. Cicim heybenin

gözünde; siyah, turuncu, açık pembe, bordürlerde; yeşil, sarı, mor, turuncu ve kahverengi renkleri, orta bölümde ise; turuncu, kırmızı, koyu kahverengi kullanıldığı görülmektedir.

Çizim 37, 38, 39. Geometrik, eşkenar dörtgen motifi; geometrik, altıgen motifi; sekizgen motifi.

Değerlendirme ve Sonuç

Geleneksel Türk El Sanatları arasında kıymetli bir yeri olan el dokumaları, yüzyıllardır büyük çeşitlilik içerisinde toplumların kültürlerini, düşünce ve duygularını, hayallerini ve sanat alanındaki beğenilerini yansıtacak bir araç olmuştur. Bu sanat; renk, kompozisyon ve motif düzeni açısından gelecek nesillere de ilham kaynağı olacaktır.

İlk olarak insanların çevre koşullarından kendilerini muhafaza etmek amacıyla ortaya çıkmış olan dokumacılık sanatı, daha sonra estetik bir kimliğe kavuşmuştur. Türkler, olumsuz hava şartlarına karşı çadır içerisinde farklı türde yaygılar yapmışlardır. Dokumalarda kullanılan motiflerin ifade ettikleri anlamlar, günümüz sanatçılara da pusula olacaktır. Bu özelliği ile de Türk dokuma sanatı birçok sanat dalını estetik, bezeme ve teknik yönlerden etkilemiştir.

Dokuma sanatı, Türkler tarafından ortaya koyulmuş zengin ve özgün ürünler arasında bulunmaktadır. Özellikle Sivas, Konya, Kayseri ve Aksaray, dokuma konusunda önemli merkezler haline gelmiştir. Bu şehirler içerisinde özellikle Konya, önemli bir yere sahiptir. Dokuma alanı konusunda Konya Etnografya Müzesi, farklı yöre ve devirlere ait binlerce dokuma örneğini barındırmaktadır. Bu durum bizlere dokuma konusunda ne kadar büyük bir zenginliğe sahip olduğumuzu göstermektedir. Zengin renk ve motif kompozisyonuna sahip olan bu örnekler, müzeye farklı yollarla getirilmiştir. Hediye, satın alma, nakil, çeşitli Camilerden ya da farklı kişiler tarafından.

Araştırma konumuzu oluşturan Konya Etnografya Müzesinde yer alan bazı cicim heybe örneklerinden 7 tanesi incelenmiştir. Bu örnekler detaylı olarak değerlendirilmiş, fotoğraf ve renkli çizimlerle desteklenmiştir. İncelenen cicim heybe örnekleri devir olarak 19 ve 20. yüzyıl olup, Konya Ereğli ve Hadim yörelerine aittir. Malzeme olarak; pamuk, kıl ve yün kullanılmıştır. Kilim ve zili tekniği ile dokunmuşlardır. Heybe örneklerinde renk olarak; lila, koyu kahverengi, turuncu, kırmızı, beyaz, yeşil, mavi, siyah, sarı, eflatun, pembe, turuncu, açık ve koyu pembe, su yeşili ve mor renklerine yer verilmiştir. İncelenen cicim heybe örneklerinde süsleme programı olarak; çengel, üçgen, ok, ters ve düz

stilize edilmiş 'M' motifi, eşkenar dörtgen, 'x' motifi, geometrik şekiller, zikzak, stilize edilmiş 'V', yıldızvari, tarak, stilize mükerrer, pıtrak, eli belinde gibi motifler karşımıza çıkmıştır.

İncelenen 7 adet cicim heybe örneklerinden sadece 3 tanesi yün malzeme ile dokunmuştur. Bunlar; 3, 4 ve 7 numaralı örneklerdir. 3 örnekte yün ve kıl malzeme kullanılmıştır. 1, 5 ve 6 numaralı örnekler bunlar arasındadır. Sadece 2 numaralı cicim heybe örneğinde yün ve pamuk malzeme bir arada yer almıştır. Motif kullanımı açısından değerlendirirsek; en yaygın motif kullanımının geometrik şekiller olduğu görülmüştür (7 adet örneğin hepsinde kullanılmıştır).

Diğer en yaygın kullanılan motif, eşkenar dörtgen olmuştur. Bu motif, 6 örnekte karşımıza çıkmaktadır. (1, 2, 3, 5, 6 ve 7 nolu örneklerdir). Üçgen ve zikzak motifi 7 örneğin 4 tanesinde yer almaktadır. Üçgen motifi 1, 3, 4 ve 5 numaralı örneklerde, zikzak motifi ise; 2, 3, 4 ve 5 numaralı örneklerde bulunmaktadır. Çengel ve ok ucu motifleri sadece 3 örnekte karşımıza mevcuttur. Çengel motifi; 1, 2 ve 6 numaralı örneklerde, ok ucu motifi de 1, 2 ve 4 numaralı örneklerde kullanılmıştır. Stilize edilmiş 'V', (2 ve 6 numaralı) yıldızvari (3 ve 4 numaralı) çarpı ve pıtrak motifleri (5 ve 6 numaralı) örneklerde dir.

7 örneğin sadece bir tanesinde tarak, (3 nolu) stilize mükerrer, (5 nolu) eli belinde, (eli böğünde) (7 nolu) 'x', (1 nolu) ve stilize edilmiş 'M', (1 nolu) motifleri yer almaktadır. Cicim heybe örneklerinin genel durumu ise yıpranmış haldedir.

Halen müzelerimizde paha biçilmez dokuma örneklerimizin bulunması Türk sanatının ulaştığı zirvenin birer kanıtı olmuştur. Bazen çeyiz, bir ihtiyacı karşılamak, bazen de boş zamanları değerlendirmek amacıyla yapılan cicim heybe dokumalar asırlar boyunca evlerimize, kullanım eşyalarımıza ayrı bir güzellik ve anlatım katmış, müzelerimizde, toplumumuzun inanç, düşünce, zevk ve kültürünü yansıtan değerli belgeler olarak yer almıştır. Kuşaklardan kuşağa aktararak günümüze ulaşan müze, koleksiyonlarda ve kütüphanelerde bulunan dokuma örnekleri, Türk insanının üstün sanat zevkini, teknik gücünü ve yaratıcılığını göstermesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Günümüze gelen el sanatları örneklerinin müze koleksiyonlarında yer alması bu araştırmanın müzelerde, el sanatlarıyla ilgili çok sayıda örneğin bulunduğu Konya Etnografya Müzesi'nde yürütülmesinde etken olmuştur. Müzeye satın alma yoluyla gelen cicim heybe örnekleri depolarda korunmaktadır. Eski kültürün yaşatılması çok az kişi tarafından düşünülmektedir. El sanatları çok az hemen hemen yok denecek durumdadır. Zaman geçtikçe kaybolmaya yüz tutmuş el sanatlarımızı geliştirmek ve daha ileriye götürmek, bilinçli bir çalışma ile eski kültür ve değerleri yaşatmak ve uygulanabilmelerini sağlamak amacıyla sanatkarlara ve imalatçılara yol göstermekle mümkün olabilir. Eşsiz güzellikte el sanatı ürünlerimizin gelecek kuşaklara tanıtılması kültürümüze sahip çıkmak ve geçmişle gelecek arasında bir bağ kurmak açısından gereklidir.

İncelenen cicim heybe örneklerini, diğer yöre ve bölgelerin örnekleri ile karşılaştırıp değerlendirirsek; Balıkesir Balya yöresi dokumalarında da cicim, kilim ve halı teknikleri ile yapılan örnekler çoğunluktadır. Özellikle heybe ve torba dokumaların arka kısımlarında kilim tekniğine yer verilmiştir. İçel yöresi çuvallarında da teknik olarak cicim yoğun olarak kullanılmıştır. İç Anadolu Bölgesi Kayseri İli Güpüpoğlu Konağı cicim örneklerinde de malzeme olarak yün ve pamuk ipliği

kullanılmış, ayrıca bu örneklerde de geometrik motif kullanımı ağırlıktadır. Yine bu konaktaki cicim örneklerinde, eli belinde motifi (baklava dilimi motiflerinin içerisinde) kare ve üçgen motiflerine yer verilmiş olup, bizim incelediğimiz cicim heybe örneklerinde olduğu gibi satın alma yolu yolu ile müzeye getirilmişlerdir.

Malatya Müzesi'nde bulunan cicim örneklerinde de yün ve pamuk malzeme kullanılmış olup, renklerde benzerlik göstermektedir. (kırmızı, mavi, sarı, kahverengi, turuncu, siyah, beyaz, lacivert) Malatya Müzesi'ndeki cicim örneklerinde de pıtrak, yıldız, çengel gibi motiflere yer verilmiş ve bunlarda da yıpranmalar mevcuttur. Alın yazısını – kaderi simgeleyen yıldız motiflerinin benzer kompozisyona sahip örneklerine Kayseri, Erzurum, Kars yörelerinde de rastlanmaktadır. Altıgenler ve altıgenlerin içine ve çevresine yerleştirilmiş yıldız motiflerinin Bekir Deniz, Diyarbakır'da çok yaygın olduğunu söylemektedir (Deniz, 2000, s. 125). Tarak motifi de İzmir Etnografya Müzesi'ndeki cicim örneklerle benzerlik taşımaktadır. Pıtrak motifleri içine işlenmiş motif düzenini, Hakkâri yöresinde Halitbey adıyla dokunan taban kilim örneğinde de görmek mümkündür (Karahana & Taş, 2006).

Etik Kurul İzni

Bu çalışma, etik kurul izni gerektiren bir çalışma grubunda yer almamaktadır.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Konya Etnografya Müzesinde yer alan cicim heybe dokuma örnekleri hakkında bizlere yardımcı olan başta Konya Müzeler Müdürü Sayın Ömer Faruk TÜRKAN'A, Sanat Tarihçisi Sevilay BOZKURT ve Nursen KAHRİMAN'A, Etnolog Aynur SAĞLAM ALBAYRAK'A saygılarımızı ve sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kaynakça

- Acar, B. (1982). *Kilim, cicim, zili, sumak Türk düz dokuma yaygıları*. Eren Yayınları.
- Akbil, F. (1997). Bergama dokumaları cicim-sili. *Türkiyemiz*, 21, 14.
- Akpınarlı, H. F., & Onuk, T. (2011). İçel Yöresi düz dokuma yaygılarında kullanılan motif ve kompozisyon özellikleri. *Arış VI*, 6(6), 90.
- Akpınarlı, H.F., & Arslan, P. (2018). Kuş motifinin özellikleri ve kuş motifli döşemealtı halıları. *Uluslararası Folklor Akademisi Dergisi*, 1(3), 275.
- Akpınarlı, H.F., & Üner, İ. (2017). İç Anadolu Bölgesi halılarında görülen figüratif sembol ve motifler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 10(20), 631.
- Aslanapa, O. (1982). *Türk Sanatı*. Milli Eğitim Yayınevi.
- Aslanapa, O. (1987). *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*. Eren Yayıncılık.
- Ateş, M. (2012). *Mitolojiler ve semboller ana Tanrıça ve doğurganlık sembolleri* (4. Baskı). Milenyum Yayınları.
- Atlıhan, Ş. (1999). Batı Anadolu'da yaşayan Yörüklerde heybe ve torba dokumalar. *Erdem Halı Özel Sayısı I*, 10(28), 37.
- Aydın, Ö., & Çatalkaya, E. (2014). Akdeniz Bölgesi mekikli dokumaların atlas çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(1), 98.
- Aytaç, A. (2014). *Koyunoğlu Müzesi'nde bulunan halı ve kilimler*. Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Aytaç, A. (2015). *Sahip Ata Vakıf Müzesi'ndeki Karapınar dokumaları* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Aytaç, A. (2018). *Konya Müzelerinde bulunan yöre halılarının renk ölçümü ve yüzey tasarımlarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Balcı, N. (2022). *Muğla İli halı ve düz dokuma yaygıları (kilim, cicim, zili, sumak)* (Yayımlanmış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baycan, M. (2020). *Balıkesir Balya Yöresi Yörüklerinin heybe ve torba dokumaları* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Bayraktaroğlu, S. (2014). Çağlayancerit Kezban Hatun Camiindeki cicim, zili ve sumak dokumaları. *Vakıflar Dergisi*, 42, 104.
- Deniz, B. (1994). Anadolu Türk dokuma sanatında cicim. *Sanat Tarihi Dergisi*, C. VII, 69.
- Deniz, B. (1997). Kozak (Bergama) Yöresi halıları. *Arış 11*, 2(2), 26.
- Deniz, B. (2000). *Düz dokuma yaygılar*. Atatürk Yüksek Kurumu Yayınları.
- Deniz, B. (2000). *Türk Dünyasında halı ve düz dokuma yaygıları*. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Doğan, A. (2019). *İç Anadolu Bölgesi Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi'nde bulunan el sanatları örnekleri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erbek, M. (2002). *Çatalhöyük'ten günümüze Anadolu motifleri*. Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Ergen, B. (2010). *Yozgat Yöresi kilim, cicim, zili örneklerinin renk, motif ve kompozisyon özellikleri* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eroğlu, M.A., (2013). *Akseki çevresinde tespit edilen çuval ve heybe dokumalar* (Sanatta yeterlilik tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Ertürk, F.E., (2012). Türk yazmacılık sanatının renk motif ve kompozisyon açısından incelenmesi. *IV. Uluslararası Türk El Dokumaları (Tekstil) ve Geleneksel Sanatlar Kongresi Sanat Etkinlikleri, Cilt: 10, Konya*, 435.
- Faydalı, M. (2022). *Van-Bahçesaray'da taşımada kullanılan düz dokumalar* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gerçek, G. (1982). Eskişehir ve civarı cicim ve sili dokumacılığı. *Türk Etnografya Dergisi*, 17, 35-48.
- Göksel, M. (2019). *Kütahya İline ait düz dokuma (cicim ve zili) örnekleri* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Günay, İ. (2023). *Tokat kent Müzesi'nde bulunan Osmanlı Dönemi halı ve düz dokumalar* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). On dokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Hidayetoğlu, H.M., (2007). *Konya Yöresi düz dokuma yaygıları (kilim, cicim, zili, sumak)* (Yayımlanmış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kahya, E. (2006). Çorum İlinde dokunan kargı bezi. *I. Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu, Cilt: 2, Antalya*, 236.
- Karahan, R., & Taş, E. (2006). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk el sanatları uygulama ve araştırma merkezi kilim kataloğu- II*.
- Karamağaralı, B. (1997). Bir Konya halısı hakkında. *Arış* 1(1), 116.
- Kardeşlik, S. (2011). Selçuklu ve Selçuklu geleneğindeki halılarda kozmolojik ve ikonografik boyut. *Vakıf Restorasyon*, 81.
- Kırzioğlu Görgünay, N., (1995). *Altaylardan Tuna Boyuna Türk Dünyasında ortak motifler*. Türksoy Yayınları.
- Koyuncu Okca, A., (2014). Düz dokumalar ile ilgili kaynakça değerlendirmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3), 938-939.
- Okuyucu, E. (2019). *Kars Müzesi'nde bulunan 20. YY. ait cicim zili ve sumak dokumaların tahlilleri* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Öztürk, İ. (2011). Türk halı ve düz dokumaları üzerine tartışılması önerilen konular. *Arış VI*, 6(6), 961.
- Şahin, Z. (2002). *Sarız (Kayseri) Yöresi düz dokuma yaygıları* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sevim, K., & Canay, A. (2013). Anadolu'da üretilen kilim motiflerinden bukağı motifi ve bu motiftan çıkan seramik çalışmalar. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 2(6), 63.
- Soysaldı, A., & Katayoun, S. (2008). *İcanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika çalışmaları Kongresi İran-Şahseven dokumaları ile Türkiye Yörüklerinin ala çuval heybe dokumaları arasındaki teknik ve desen benzerlikleri*. Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

- Tanrısal, M. (1997). Türk ve Nohova halılarının dili. *Arış 1(1)*, 104.
- Uğurlu, S. S., (2018). Anadolu kilimlerinde sanatsal değerler. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür-Sanat-Mimarlık Dergisi*, 1(1), 2.
- Uğurlu, S. S., (2021). Geleneksel dokumalarda motif- desen bağlantıları. *Kesit- Akademi Dergisi*, 7(27), 170-171.
- Yağın, Ş. Y., (1978). *Türk el dokumacılığı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yıldırım, E. (2021). *Adıyaman İli halı yastıklarında kullanılan motiflerin tekstil tasarımında uygulanması* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yıldırım, M. (2011). Konya Alaeddin Camii'nde bulunan cicim örnekleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 30, 458.
- Yıldırım, M. (2012). Konya Alaeddin Camii'nde bulunan zili dokumalardan örnekler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 31, 298.
- Yıldırım, M., & Baylan, Z. (2010). Kelkit Yöresi zililerinden çuval, heybe, palaz ve çanta örnekleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 28, 417.

